

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 4 februari justerades.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält Jennie Nilsson som ledamot i krigsdelegationen.

Talmannen förklarade vald till

ledamot i krigsdelegationen

Jennie Nilsson (S)

§ 3 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 24 februari

Talmannen meddelade att *tisdagen den 1 mars kl. 13.00* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 24 februari äga rum.

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2021/22:28 för torsdagen den 17 februari i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från konstitutionsutskottet.

§ 5 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2021/22:134 till socialförsäkringsutskottet

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Civilutskottets betänkanden
2021/22:CU9 Fastighetsrätt
2021/22:CU12 Planering och byggande

Svar på
interpellationer

§ 7 Svar på interpellation 2021/22:247 om budgetsatsningar på polisen

Anf. 1 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Tobias Andersson har frågat mig om det är min och regeringens uppfattning att polislönerna inte är i behov av att höjas, givet att en särskild polislönesatsning exkluderades i vår budget. Han har också frågat vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att i övrigt stärka polisyrkets attraktivitet.

Polistätheten behöver öka för att bekämpa brottsligheten och öka tryggheten i hela landet. Det är en prioriterad del av regeringens politik. Därför genomför regeringen en historisk satsning på Polismyndigheten som innebär att antalet anställda ska öka med 10 000 fram till och med 2024 jämfört med ingången av 2016. Enligt Polismyndighetens personalstatistik vid årsskiftet har vi nått mer än halvvägs. Sett till tidigare årsskiftesstatistik innebär det att det aldrig tidigare har funnits så många poliser och civilanställda i Polismyndigheten som vi har i dag.

I avsikt att finansiera satsningen har regeringen genomfört stora budgetsatsningar, och anslaget har ökats kraftigt. Sedan Polismyndigheten ombildades 2015 har myndighetens anslag ökat med inte mindre än 12,7 miljarder kronor, en ökning med 60 procent. Till 2024 beräknas anslaget öka med nästan 17,4 miljarder kronor jämfört med 2015. Det motsvarar en ökning med 82 procent.

För att säkerställa ökningen av polisanställda har regeringen beslutat att starta polisutbildning på två nya lärosäten, i Malmö och Borås. Därmed finns polisutbildningen nu på fem orter, och flera av dem erbjuder även distansutbildning. Dessutom har regeringen initierat en ny, snabbare antagningsprocess till polisutbildningen. För att klara av ökningen har regeringen dessutom ökat Plikt- och provningsverkets kapacitet. Detta har gett effekt.

Antalet antagna till polisutbildningen har mer än fördubblats sedan 2015, och det är fortsatt högt söktryck. Vidare har det införts en ny väg till polisyrket. Genom att låta redan anställda specialister genomgå polisutbildningen får dessa personer en kompetensutveckling, arbetsgivaren kan använda medarbetarna mer flexibelt och antalet poliser ökar. Det är viktigt att påpeka att de nominerade genomgår samma tester som de sökande till grundutbildningen.

Min bild är att Polismyndigheten är en attraktiv arbetsgivare eftersom antalet poliser ökar, allt färre slutar och att många av de poliser som slutat har återanställts. Uppfattningen att det är många poliser som lämnar yrket stämmer inte. Personalomsättningen för poliser är runt 3 procent, medan genomsnittet i staten är 10 procent.

Den 17 januari anställdes 589 nya polisaspiranter som ska inleda utbildningens avslutande praktiktermin, vilket är ett välkommet tillskott i den svenska poliskåren. Polisleden kommer att ytterligare fyllas på i juni då runt 800 nya polisaspiranter kommer att anställas. Så kommer det att fortsätta.

Polismyndighetens höjda anslag har gett förutsättningar att använda medlen till bland annat förbättrade villkor för de anställda. Polisernas genomsnittliga grundlön har ökat med 6 000 kronor i månaden sedan 2015. Det är en avsevärt högre löneökningstakt än för många andra grupper på arbetsmarknaden. Den genomsnittliga grundlönen för alla poliser är i nuläget 38 500 kronor i månaden.

Ett annat exempel är att ersättningen för arbete på kvällar och helger har höjts. I de senaste lönerevisionerna har parterna enats om att prioritera poliser i yttre tjänst och särskilt de poliser som arbetar i utsatta områden. Personalomsättningen bland poliser i yttre tjänst har därmed minskat. Den beslutade budgeten för 2022 kommer att innebära ytterligare höjda löner och annan ersättning i syfte att stärka polisyrkets attraktivitet.

Regeringen värnar den svenska arbetsmarknadsmodellen, som bygger på att fack och arbetsgivare kommer överens om anställningsvillkoren på arbetsmarknaden. Den modellen har lett till reallöneökningar sedan 1990-talet. Myndigheten får anslag, därefter ska arbetsgivare och fack förhandla och komma överens om vilka grupper av anställda som ska prioriteras och vilka arbetsvillkor som ska påverkas. Det är en grundläggande och viktig princip för den statliga sektorn. Min uppfattning är att varken Tobias Andersson eller jag ska besluta löner och ob-tillägg för ett särskilt yrke.

Anf. 2 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! I efterdyningarna av regeringens budgetproposition, när den presenterades i höstas, uppstod det en debatt om avsaknaden av en riktad polislönesatsning. Såväl enskilda poliser som Polismyndigheten och Polisförbundet kritiserade regeringens uteblivna satsning på en särskild polislonehöjning, eftersom man upplevde att detta faktiskt hade behövts.

I Dagens Nyheter kunde man den 11 oktober bland annat läsa följande: ”Höjda löner är, enligt polisledningen, avgörande för om målet ska kunna nås. Särskilt i Stockholm och andra delar av landet där det är dyrt att bo. Dessutom har myndigheten lovat mer pengar till såväl lokalpoliser till dem som jobbar på obekväma tider. Men nu har de anställda fått besked om att de utlovade satsningarna inte ser ut att bli av. I regeringens höstbudget finns nämligen inget utrymme för riktade löneökningar.”

Regeringen försökte försvara sin snålhet med att det rörde sig om ett missförstånd alternativt att det var polisens eget fel att de inte fick den riktade satsningen. Oavsett vilket kan det konstateras att polislönerna förtjänar att höjas, både för att den befintliga yrkeskåren förtjänar det och för att vi ska kunna attrahera fler till att söka sig till polisyrket och därmed höja polistätheten. Trots detta valde alltså regeringen att inte tillföra några medel för detta i sin budget.

Herr talman! Mot den bakgrunden var det ytterst positivt att den konservativa oppositionen kunde få gehör i riksdagen för sitt gemensamma budgetalternativ, vilket innebär kraftiga satsningar på rättsväsendet i allmänhet och polisen i synnerhet. Nu kommer polisen att få en riktad löne-

satsning på hela 400 miljoner kronor 2022, vilket förhoppningsvis kan bidra positivt till polistätheten i Sverige.

Herr talman! Jag lämnade in min interpellation på detta tema innan vår budget fick gehör i kammaren. Mot bakgrund av att statsministern avgick ställdes den in. Sedan återkom jag i frågan, och då blev det ett fördröjt svar från statsrådet och så vidare. Nu debatterar vi äntligen frågan, även om det sker under lite andra förutsättningar än vad som var tänkt när interpellationen först väcktes i riksdagen.

Nu försöker Morgan Johansson i sitt svar förvisso belysa andra åtgärder som han och regeringen vidtagit, och som vanligt gjorde ministern sitt yttersta för att framhäva både sig själv och regeringen. I min interpellation frågade jag dock om det var Morgan Johanssons och regeringens uppfattning att polislönerna inte är i behov av att höjas, givet att de exkluderade en särskild polislönesatsning i budgeten.

Herr talman! Morgan Johansson pratar i sitt svar om behovet av en lönehöjning inom polisen, så där tycks vi vara eniga. Men han avstod från att beröra den särskilda polislönesatsning som regeringen motsatt sig. Varför har Morgan Johansson motsatt sig detta som både Polismyndigheten och Polisförbundet efterfrågat? Och får polisen det bättre eller sämre av den riktade polislönesatsningen som nu blir verklighet tack vare Sverigedemokraternas, Moderaternas och Kristdemokraternas budget?

Det är en enkel fråga: Får de det bättre eller sämre när vi riktar medel till deras löner för att förbättra deras arbetsmiljö och motivation?

Anf. 3 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tycker att det är ett utmärkt tillfälle att ha den här debatten, för nu kan jag ta den från utgångspunkten att vi kan redovisa fler poliser än någonsin tidigare i Sverige.

Det är ju så. I januari i år nådde vi all-time-high när det gäller antalet poliser – 21 929 poliser. Så många poliser har aldrig funnits i Sverige tidigare. Det är en effekt av de insatser vi gjort de senaste åren. Vi har alltså fler poliser än någonsin sedan januari.

Vi har fler polisanställda än någonsin. Om vi räknar in de civilanställda är vi uppe i 34 716.

Vi har fler i polisutbildning än någonsin. Det är ungefär 3 000 som går utbildningen nu, bland annat till följd av att vi har ökat antalet platser och nu utbildar också i Borås och Malmö utöver i Umeå, Växjö och Stockholm.

Vi har rekordmånga som vill bli poliser. Det är jättestort söktryck över tid, som faktiskt håller i sig. Trots att vi hela tiden tar in stora nya kullar återkommer fler och fler som vill bli poliser och komma in i yrket.

Vi har färre som lämnar poliskåren över tid, vilket också är glädjande att se, och vi har fler som återvänder till polisen. De kanske lämnade polisyrket under några år, men nu ser de att det händer väldigt mycket i polisen och vill tillbaka in i den brottsbekämpande verksamheten. Därmed går de tillbaka till Polismyndigheten.

Sammantaget innebär detta att vi har väldigt låg personalomsättning i polisyrket – ungefär 3 procent. Det ska jämföras med staten i stort, som ligger på ungefär 10 procent. När man räknar bort pensionsavgångarna ligger personalomsättningen på 1 ½ procent, alltså mycket lågt.

Jag sa att vi rekryterar tillbaka fler än vi trodde. Mellan 2016 och 2021 har över 800 poliser återanställts. Det är alltså poliser som kanske lämnade yrket ett tag och gick till andra arbetsplatser men som därefter velat komma tillbaka till polisen.

Tobias Andersson tar upp löneutvecklingen. Det är ju så att under vår tid, under åren då vi har regerat, har polislöneutvecklingen varit bättre än under tidigare år, alltså under alliansåren.

Men det finns ett grundläggande problem här, och det är att Sverigedemokraterna inte förstår eller inte vill förstå den svenska arbetsmarknadsmodellen och den svenska lönebildningsmodellen. Man tror nämligen att det ska sitta politiker här som ska bestämma exakt vilka löner poliser ska ha, vilka ob-tillägg de ska ha när de jobbar extra på kvällar och helger och allt sådant.

Ett sådant system kan vi aldrig ha. Det måste bygga på att fack och arbetsgivare kommer överens om hur lönerna ska utvecklas. Annars kommer man att rycka sönder det här.

Precis hur knepigt det kan bli ser man när man jämför med andra grupper. Det är klart att vi är för en bra löneutveckling för poliser. Men om man politiskt börjar gå in och styra detta i detalj, ja, då kommer det naturligtvis kompensationskrav från alla andra.

Vi har många hjältar i det svenska samhället. Poliserna är en grupp som gör ett fantastiskt bra jobb. Men vi har haft undersköterskor och sjuksköterskor som hjälpt oss genom pandemin. När kommer de särskilda lönesatsningarna på dem från Sverigedemokraterna? Vi har socialsekreterare som utreder barn som far illa. När kommer de särskilda lönesatsningarna på dem? Vi har försvarsanställda som har en oerhört viktig uppgift, inte minst i den situation vi har just nu. När kommer de särskilda lönesatsningarna på dem?

Vad jag säger är att när man går in från politikens sida och ingriper i det som faktiskt är parternas uppgift, då rycker man sönder den svenska lönebildningsmodellen. Det vill jag inte se. Då klarar man i längden inte av att hantera ett samhälle av vår karaktär.

Anf. 4 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag tackar Morgan Johansson för svaret, även om jag får konstatera att det var ett väldigt långt svar på en ja- eller nejfråga och att varken något ja eller något nej dök upp under det långa svaret.

Vi vill inte detaljreglera några enskilda löner eller ob-tillägg, som Morgan Johansson påstår, utan det här var en direkt uppmaning från Polismyndigheten och Polisförbundet. De levde i tron att det här skulle komma från regeringen, att det skulle finnas en ambition hos regeringen att satsa på och investera i vårt rättssystem och höja lönerna. De blev ganska fundersamma och förvånade när det inte skedde.

Som tur är har vi nu lyckats åtgärda detta genom Sverigedemokraternas budget. Och delar av det som Morgan Johansson tackar sig själv för är resultatet av de tidigare budgetar som Sverigedemokraterna lyckats få igenom i riksdagen genom att rösta på M:s och KD:s budgetalternativ. Det har bidragit till stärkningen av rättssystemet som Morgan Johansson tillskriver sig själv.

Sedan ska man inte tro att det finns något egenvärde i att vi aldrig haft så här många poliser, som Morgan Johansson pratar om. Det ensamt behö-

ver inte vara positivt. Det är ett tecken på att vi aldrig tidigare behövt så många poliser, att det aldrig tidigare varit så otryggt att behovet av så många poliser funnits. I en ideal värld hade vi haft färre poliser än vi har nu, för vi hade inte behövt så många. Man kan inte säga "Kolla, vad duktiga vi är!" bara för att si och så många sitter i fängelse eller för att vi har si och så många poliser. Det är snarare ett tecken på problem i samhället som man misslyckats med att åtgärda. Men det är klart att vi givet dagens läge behöver fler poliser, varför vi tror på denna lönesatsning.

Med det sagt, herr talman, tycks det inte spela någon roll vilka frågor man ställer till Morgan Johansson eller vad man på andra sätt ger uttryck för under en debatt. Alldeles oavsett vad som sägs, görs och frågas har Morgan Johansson en repertoar som består av två olika svarsalternativ. Inte sällan brukar han dem båda.

Det första är att tala illa om sin motdebattör, den åsikt denne gett uttryck för eller dylikt. När jag och Morgan debatterar brukar ministern framhäva att han anser att jag ställer grupper mot varandra eller hetsar grupper mot varandra, att Sverigedemokraterna är ett fruktansvärt parti med vår partihistoria och så vidare. Det är varken särskilt sanningsenligt eller särskilt innovativt, herr talman, utan tvärtom ganska tröttsamt, inövat och uttjat. Han har dock inte dragit till med den delen av sin repertoar än i denna debatt.

Det andra svarsalternativet som ryms i Morgan Johansson ganska begränsade repertoar av svar under våra debatter är den han hängett sig åt i denna debatt, nämligen att framhäva sig själv och den regering han företräder och allt fantastiskt som ministern menar att de gjort. Inte heller detta är särskilt sanningsenligt eller innovativt, herr talman, utan tvärtom ganska tröttsamt, inövat och uttjat. Men jag börjar bli van vid att bli bemött med ett eller båda av dessa två svar som återfinns i ministerns repertoar av svar i debatter.

Jag skulle dock vilja ha svar på den ja- eller nejfråga som jag ställde i mitt första inlägg. Får polisen det bättre eller sämre med den riktade polislönesatsning som nu blir verklighet tack vare Sverigedemokraternas, Moderaternas och Kristdemokraternas budget? Blir det bättre, eller blir det sämre?

Anf. 5 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Det här var väl ett exempel på vådan av att ha förskrivna repliker. Jag angrep inte på något sätt Sverigedemokraterna, varken för er människosyn eller för er historia, även om jag för all del skulle ha kunnat göra det. Det gjorde jag inte, utan jag tog själva sakfrågan.

Jag redovisade hur utvecklingen sett ut för polisen. Då säger Tobias Andersson att det inte är sanningsenligt. Det är det väl visst. Vi har all-time-high när det gäller antalet poliser. Det är så. Vi har all-time-high när det gäller antalet som utbildas till poliser. Vi har en situation där fler återvänder till polisyrket. Vi har fler utbildningsplatser, och vi har nästan tre gånger så många som utbildar sig till poliser jämfört med tidigare.

Allt det här är ju sant, och det är en effekt av det vi har gjort under sju och ett halvt års tid i regeringsställning. Det måste jag väl för jösse namn få redovisa, för det är faktiskt det som är regeringens politik och effekten av den politiken.

Jag ställde också frågan till Tobias Andersson om han över huvud taget har förstått den svenska arbetsmarknadsmodellen och varför det är så viktigt att man skiljer på politiken å ena sidan och lönebildningen å andra sidan. När man inte gör det utan vill att politiker ska gå in och sätta löner för enskilda yrken rycker man sönder saker som faktiskt har tjänat oss väldigt väl under alla år.

Det finns massor av exempel ute i världen på att politiker ägnar sig åt sådant. Man pekar ut en grupp och säger ”Ni ska ha särskilda dusörer. Det gäller för er”. Likadant gör Sverigedemokraterna nu här. Ni vill att vi ska lyfta fram poliserna just här, och så glömmer ni alla andra grupper. Jag frågade ju Tobias Andersson om det. När kommer den särskilda lönesatsningen på undersköterskorna? När kommer den särskilda lönesatsningen på socialsekreterarna? På de försvarsanställda?

Det finns många hjältar i det svenska samhället som drar i samma riktning. Jag skulle kunna säga industriarbetare. Utan industriarbetare hade vi inte haft några exportinkomster, och då hade vi inte kunnat finansiera vare sig poliser eller socialsekreterare eller någon annan.

Men det är så här när man är ett så opportunistiskt parti som Sverigedemokraterna är. Då vill man gärna peka ut just en grupp och lyfta fram den.

Ta Polismyndigheten, återigen, där vi har civilanställda som gör ett fantastiskt jobb. Det är it-experten som utreder barnpornografi, systemvetare som tar fram it-bevisning för att kunna låsa upp mobiltelefoner och hitta ytterligare bevisning på det sättet och ekonomer som utreder bidrags- och skattebrott. Dem har Sverigedemokraterna helt plötsligt bara glömt bort. De är inte värda någonting, utan det handlar bara om att peka ut *en* grupp inom Polismyndigheten och lyfta fram den.

Jag har inget emot detta i den mening att man vill se till att poliser har bra arbetsvillkor i myndigheten, tvärtom. Men jag vill ändå peka på att jag vill ha bra arbetsvillkor för alla som jobbar i rättsväsendet. Man rycker sönder den svenska lönebildningen när man ägnar sig åt detta på det sätt som Sverigedemokraterna har gjort.

Vi har inte heller behövt göra det. Att polislönerna nu ökar mer än lönerna för de allra flesta grupper grundar sig faktiskt i det första, väldigt bra avtal som slöts redan i januari 2018 mellan Polismyndigheten och Polisförbundet. Det var på Dan Eliassons tid som man ordnade ett avtal mellan fack och arbetsgivare som ledde in polisyrket på en bana där lönerna ökade generellt sett, så att man nu har i genomsnitt 6 000 kronor mer i månaden än man hade 2015 och löneutvecklingen för polisen har varit bättre än för de flesta andra grupper. Det är så det ska gå till: Det är ett ansvar som myndighet och fackliga organisationer tar tillsammans, och politiken ska ha armlängds avstånd när det gäller detta.

Anf. 6 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Det är nog få inom poliskåren som skulle ha framhävt Dan Eliasson på det sättet som Morgan Johansson valde att göra. Men jag stannar där.

Jag har nu försökt få svar på en fråga som jag ställt upprepade gånger. Ministern har haft tre möjligheter att svara på den, och han får en sista. Jag ska inte brodera ut mitt anförande mer utan försöka vara så konkret och

precis som möjligt så att jag inte förvirrar Morgan Johansson i hans möjlighet att svara.

Polismyndigheten får i år, tack vare vår budget, 400 miljoner i en riktad polislönesatsning. Allt annat lika – är detta bra eller dåligt för Polismyndigheten? Jag har försökt få svar på den frågan men har ännu inte fått det. Ministern kan svara ja om han bedömer att detta är bra för polisen, och han kan svara nej om han bedömer att de 400 miljonerna är dåliga för polisen.

Anf. 7 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! De extra pengarna är ju på marginalen. Detta är bara politik, ett politiskt spel som ni ägnar er åt. Den större delen av polisens mångmiljardbudget går ju till löner. Om ni lägger till ytterligare några miljoner spelar faktiskt inte så stor roll. Ni kan ha en interpellationsdebatt här och säga: Nu satsar vi på detta. Och så går ni ut och skriver era inlägg på Facebook och Instagram på det temat.

Vad jag pekar på är att om samhället ska fungera, med lönebildning för alla grupper, måste vi hålla på de grundläggande principerna, nämligen att det är fackliga organisationer tillsammans med arbetsgivare som bestämmer över lönebildningen. Detta ska inte föras över till politiken. Då kommer vi nämligen snabbt att få kompensationskrav från alla andra grupper – med all rätt, skulle jag vilja säga. De kommer att säga: Varför ska vi inte satsa extra på undersköterskorna, sjuksköterskorna, läkarna, de försvarsanställda och så vidare? Det där leder faktiskt fel och rycker sönder lönebildningsmodellen.

Jag är stolt över allt det vi har gjort under dessa år, som har lett till att vi nu har fler poliser, fler polisanställda och fler i utbildning än någonsin. De har mer pengar än någonsin tidigare. Och det är fler som söker sig till polisyrket och färre som hoppar av.

Jag tänker verka för och fortsätta jobba för bra arbetsvillkor för alla som jobbar i hela rättsväsendet och hela Polismyndigheten. Lönebildning och sådant är naturligtvis en del av detta, men jag tänker också se till att politiken håller armlängds avstånd just när det gäller lönefrågorna. Det är nämligen en modell som har tjänat det svenska samhället väldigt väl, och den tänker jag hålla på.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2021/22:287 om utländskt tiggeri

Anf. 8 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Adam Martinen har frågat mig vilka åtgärder regeringen har vidtagit för att stoppa det utländska tiggeriet i Sverige och om regeringen avser att ompröva sitt motstånd mot någon form av tiggeriförbud.

Jag vill börja med att understryka att regeringen är bekymrad över att personer som vistas tillfälligt i Sverige tigger för sin försörjning och att denna grupp lever under ovärdiga förhållanden. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att bekämpa utsatthet, stärka det straffrättsliga skyddet mot människohandel och människoexploatering samt underlätta för Polis-

myndigheten och andra myndigheter att agera mot brottslighet som förekommer.

Den 1 juli 2018 trädde nya straffrättsliga bestämmelser i kraft för att förstärka skyddet mot exploatering av utsatta personer i arbete och tiggeri. Bland annat infördes ett nytt gradindelad brott i brottsbalken, människoexploatering. Genom bestämmelsen straffbeläggs att på vissa otillbörliga sätt exploatera en person i tvångsarbete, arbete under uppenbart orimliga villkor eller tiggeri. Förutom det nya brottet människoexploatering gjordes flera ändringar i straffbestämmelsen om människohandel. Syftet med ändringarna var att förstärka det straffrättsliga skyddet mot människohandel och öka antalet lagföringar.

Under 2018 finns ett par exempel på fällande domar för människohandel avseende tiggeri. Den 15 februari 2022 kom det första avgörandet från Högsta domstolen där någon fälls för det nya brottet människoexploatering. Regeringen följer naturligtvis utvecklingen av rättspraxis på det här området noga.

Regeringen genomför en historisk satsning på Polismyndigheten. Den innebär att antalet anställda ska öka med 10 000 mellan ingången av 2016 och utgången av 2024. Enligt Polismyndighetens personalstatistik vid årsskiftet har vi nått mer än halvvägs. I syfte att finansiera satsningen har Polismyndighetens anslag höjts kraftigt.

Regeringen har även tagit initiativ till nya regler som syftar till att göra det enklare för markägare att få tillbaka besittningen till sin mark, samtidigt som de som uppehåller sig på platsen tillförsäkras en rättssäker process. Reglerna trädde i kraft den 1 juli 2017. Markägare kan numera under vissa förutsättningar få en ansökan om avlägsnande prövad av Kronofogdemyndigheten utan att behöva lämna uppgifter om vilka personerna som ska avlägsnas är. Vidare kan avlägsnandet genomföras mot personer som har anslutit sig till platsen efter att ansökan lämnades in.

År 2020 bifölls 30 ansökningar om avlägsnande bara i Stockholm, varav 18 verkställdes. Antalet ärenden hos Kronofogdemyndigheten gällande rätten att återfå besittning till sin mark har minskat väsentligt efter reformen. År 2015 inkom 235 sådana ansökningar nationellt, vilket ska jämföras med 65 ansökningar 2020. Statistiken talar för ett minskat behov av att vända sig till Kronofogdemyndigheten för att återfå besittningen till sin mark.

Vidare gav regeringen Länsstyrelsen i Stockholm ett nationellt samordningsuppdrag i frågor som rör utsatta EU- och EES-medborgare under perioden 2016–2019. Uppdraget syftade framför allt till att ge stöd och höja kompetensen hos aktörer som möter målgruppen och till att bidra till ett mer likformigt arbete i hela landet. Länsstyrelserna fick även i uppdrag att under 2020 ansvara för regionala kompetensutvecklingsinsatser i frågor som rör målgruppen.

Det finns som bekant inget nationellt förbud mot tiggeri i Sverige. En kommun kan dock med stöd av ordningslagen meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. I en dom från Högsta förvaltningsdomstolen meddelad i december 2018 slogs det fast att kommuner får reglera passiv penninginsamling på offentlig plats, det vill säga tiggeri, genom lokala ordningsföreskrifter. I domen konstateras att det finns ett utrymme att införa lokala ordningsföreskrifter som begränsar penninginsamling, förutsatt att de är tillräckligt

Prot. 2021/22:73
25 februari

Svar på
interpellationer

tydliga med sitt syfte och avgränsade i sitt geografiska tillämpningsområde.

Flera kommuner har infört förbud eller tillståndskrav gällande tiggeri genom lokala ordningsföreskrifter. Det är emellertid en polisiär uppgift att upprätthålla allmän ordning och ingripa till exempel när personer uppträder ordningsstörande eller begår brott.

Anf. 9 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Jag noterade nu på morgonen att det var nästan exakt fyra år sedan vi senast hade denna debatt om utsatta EU-medborgare och, inte minst, oppositionens förslag om ett nationellt tiggeriförbud. Jag kunde också notera att svaret från statsrådet är ungefär likalydande i dag som för exakt fyra år sedan. Man nämner ett antal saker som regeringen tog initiativ till och sedan också har genomfört, bland annat skärpta straff för människoexploatering och andra saker som regeringen har annonserat, inte minst i svaret här i dag och tidigare.

Detta är inget som Sverigedemokraterna har varit emot. Det har tvärtom funnits ett ganska stort stöd för alla straffskärpningar som regeringen har kommit med. Vi har dessutom varit kritiska till att de straffskärpningar som regeringen har gått fram med allt som oftast har varit i underkant.

Jag tar upp den här debatten igen, inte minst på grund av att vi numera tycks dela stora delar av den problembild som det utländska tiggeriet på Sveriges gator och torg innebär, nämligen att utsatta EU-medborgare i varierande grad utnyttjas för kriminella syften. Så har det inte alltid sett ut.

När Sverigedemokraterna började uppmärksamma hur den fria rörligheten i Europa utnyttjades och vilken situation som låg bakom – att det ofta var organiserat och att kriminella syften låg bakom – fick vi utstå en hel del kritik, inte minst från Socialdemokraterna och den rödgröna regeringen, om att vi skulle ha illasinnade syften. Men nu tycks vi alltså dela problembilden och uppfattningen att detta inte bör förekomma i Sverige och att vi bör vidta åtgärder för att stävja det utländska tiggeriet på våra gator. Det är inte på detta sätt den fria rörligheten är tänkt att fungera i Europa – att man ska kunna uppehålla sig i Sverige genom tiggeri.

Vi kan bara konstatera att trots alla de åtgärder som man nu har vidtagit under de här fyra åren och under alla de åtta år som man suttit i regeringsställning är det utländska tiggeriet fortsatt utbrett på Sveriges gator. Trots att man säger att det är en polisiär sak att upprätthålla ordning och att det finns en viss möjlighet för kommunerna att ställa vissa krav kan vi se att tiggeri förekommer även i de kommuner där man har infört olika åtgärder via den lokala ordningsstadgan. Resultatet är klen eller obefintligt. Situationen är precis likadan i dag som den var för fyra eller åtta år sedan i Sverige, trots regeringens ansträngningar.

Därmed kvarstår min fråga till regeringen som jag inte fick svar på i det skriftliga interpellationssvaret: Är regeringen beredd att vidta någon åtgärd som faktiskt gör skillnad?

Oppositionen har exempelvis föreslagit ett nationellt tiggeriförbud, vilket skulle sända en tydlig signal om att den fria rörligheten inte kan utnyttjas av utländska medborgare för att tigga på Sveriges gator. Den möjligheten skulle per automatik upphöra. En sådan signal skulle, tror jag, leda till att vi på väldigt kort tid skulle åstadkomma resultat som regeringen

inte har kunnat åstadkomma under de gångna åtta åren. Är regeringen beredd att ompröva sitt motstånd mot ett nationellt tiggeriförbud?

Prot. 2021/22:73
25 februari

Anf. 10 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Min bild är precis tvärtom, faktiskt. Här säger Adam Marttinen att resultaten är klena eller obefintliga. Men det är precis tvärtom. Det som skiljer situationen nu från hur det var för fyra år sedan är att problemet har minskat kraftigt. Det har skett bland annat till följd av de åtgärder som vi har vidtagit.

Först och främst sa vi att ingen ska tvingas till tiggeri. Vi sa att vi måste skärpa lagstiftningen i det avseendet, så att vi får bättre straffrättsliga verktyg för att komma åt detta. Därför straffbelade vi det, och vi har ny lagstiftning på plats sedan den 1 juli 2018. Det finns ett antal fällande domar just för detta. Så sent som i höstas kom ytterligare en dom. Då var det två föräldrar som dömdes för att ha tvingat sina barn att tigga. Det är en mycket tydlig praxisbildning från domstolarnas sida, där man använder lagstiftningen på ett aktivt sätt.

För några år sedan kom också lagstiftning för att ge en markägare ökade möjligheter att få tillbaka besittningen till sin mark, alltså i praktiken att kunna vräka människor som bosatt sig där utan att ha rätt till det. Detta var tidigare en mycket byråkratisk och omständlig process. Den drog ofta ut länge på tiden, och markägarna fick betala en avgift för varje person som de ville ha avhyst. De var tvungna att identifiera varje person och så vidare. Det var massor av byråkratiska hinder. Vi införde ny lagstiftning som gjorde det lättare att avhysa personer som befann sig på mark där de inte hade rätt att vara.

Också denna lagstiftning ser ut att ha fungerat på ett bra sätt. Sedan den trädde i kraft har antalet ärenden som kommer till Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten för avhysning minskat med 70 procent. Det är en kraftig nedgång i den delen.

Dessutom talar allting för att tiggeriet generellt sett har minskat kraftigt i Sverige på senare år. Antalet anmälda brott när det gäller tiggeriändamål har minskat med 85 procent mellan 2015 och 2021. Polisen är i sin rapport från 2020 ganska tydlig om vad detta kan bero på. Man skriver: Minsningen av antalet anmälda brott om tiggeri kan ha flera förklaringar. En förklaring kan vara att det under 2018 lagfördes fler personer för människohandel för tiggeri än något annat år. Den ökande lagföringen av människohandel för tiggeri kan ha avskräckt förövare.

Från Polismyndighetens sida noterar man att de ökade straffrättsliga möjligheterna har haft effekt, liksom den förändrade lagstiftningen när det gällde markägares rätt att få tillbaka sin mark.

Med detta sagt påstår jag att situationen nu är helt annorlunda än för fyra år sedan och att de åtgärder som vi har vidtagit har haft effekt.

Anf. 11 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Min fråga var ju inte huruvida de vidtagna åtgärderna har haft effekt eller inte utan om regeringen är beredd att vidta ytterligare åtgärder för att åstadkomma en större skillnad än man åstadkommit hittills. Det är ju detta som debatten handlar om, med slutklämman om ett förslag om ett nationellt tiggeriförbud, som numera flera partier i den här kammaren instämmer i.

Svar på
interpellationer

Justitieministern säger att man generellt sett kan göra ett antagande om att tiggeriet har minskat. Men man kan ändå ha öppna ögon när man går ute i samhället och se att tiggeriet är fortsatt utbrett. Även om det nu skulle ha halverats, vilket inte finns några siffror på, finns det fortfarande tusentals migranter eller utländska medborgare som tigger på Sveriges gator. Detta utgör fortfarande en plattform för människor som kan ha dåliga avsikter och utnyttjar utsatta människor.

Den fråga man kan ställa sig är: Är man nöjd med att det bara förekommer lite grann? Ja, det kanske är det besked vi får av regeringen. Regeringen är nöjd med att man eventuellt har lyckats få ned tiggeriet lite grann, men det kan fortfarande förekomma.

Jag tycker inte att det är ett tillfredsställande svar, utan jag skulle vilja ha klara besked om faktiska effekter som ger hundraprocentiga resultat. Ska det vara möjligt att komma till Sverige och försörja sig genom tiggeri? Det är ju en principiell fråga, inte minst med tanke på hur vi vill se den fria rörligheten inom EU.

Där tycks ju svaret från regeringen vara att det ska vara fullt möjligt för andra EU-medborgare att komma till Sverige och tigga på Sveriges gator. Det är ju det som förekommer, trots de vidtagna åtgärderna från regeringen. Ett nationellt tiggeriförbud skulle ge helt andra utfall, givetvis, men också helt andra signaler till de EU-medborgare som tar sig till Sverige för att tigga och de som ligger bakom det hela och eventuellt organiserar det för att tjäna pengar på människors utsatthet.

Vi har sett hur andra länder har hanterat just tiggeriförbudsfrågan på olika sätt. I regioner, kommuner eller delar av kommuner där man har infört ett totalt tiggeriförbud har tiggeriet upphört. Inte minst kan man se den effekten i Holland, där man har gett stora befogenheter till kommunerna att införa ett totalt tiggeriförbud. Där förekommer inget tiggeri på gatorna i de kommuner som har infört ett sådant förbud.

En sådan effekt skulle givetvis vara önskvärd även i Sverige, men givetvis med ett nationellt ansvarstagande, så att inte tiggeri uppstår i någon kommun, utan att de utsatta EU-medborgarna får en möjlighet att integreras i sina hemländer. Den typen av integrering blir helt omöjlig så länge de sitter på Sveriges gator och tjänar sitt uppehälle genom tiggeri.

Jag skulle gärna vilja ha ett svar på åtminstone någon av frågorna här. Ska Sverige tillåta att mark används av andra EU-länders medborgare som kommer hit och tjänar sitt uppehälle genom tiggeri – är det på detta sätt som regeringen ser på den fria rörlighetens möjligheter i Europa? Och utesluter regeringen förslaget om ett nationellt tiggeriförbud, som skulle ge omedelbar effekt mot den här typen av tiggeri?

Anf. 12 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):
Herr talman! Nu säger Adam Marttinen att det kanske har minskat lite grann. Sedan säger han: Det kanske har halverats.

(ADAM MARTTINEN (SD): Vi vet ju inte.)

Det jag redovisade var ju siffror som var mycket större än så. Om vi tittar på just brott som gäller människohandel för tiggeri kan vi se att det har minskat med 85 procent. Och antalet ärenden med avhysning av folk

som bor på platser där de inte har rätt att bo har minskat med 70 procent till följd av den nya lagstiftningen.

Jag skulle tro att även allmänhetens bild är att detta har minskat kraftigt de senaste åren. Detta var precis det jag sa i den debatt som vi hade för fyra år sedan: De åtgärder som vi vidtar nu kommer att ha effekt.

Det är inte tillåtet att exploatera folk för tiggeri. Det var därför vi införde den här lagstiftningen, och nu har vi domstolsdomar som visar att lagstiftningen faktiskt fungerar.

Sedan säger Adam Marttinen: Ja, men vi kan väl ha lokala förbud? Ja, men det har vi ju redan. Det finns en dom i Högsta förvaltningsdomstolen där man godkännt de lokala förbuden, så den möjligheten finns faktiskt redan nu.

Min uppfattning är ändå att vi, med de möjligheter vi har och med de nya lagar vi har när det gäller avhysning och exploatering, har nått väldigt långt i denna del.

Sedan handlar detta kanske om vad man betraktar som stora samhällsproblem. Hur ser man på de här människorna? Sverigedemokraterna är ett parti som nästan aldrig visar någon som helst empati med fattiga människor, särskilt inte människor med utländsk härkomst, tvärtom. Man ser på dem med förakt. Man vill naturligtvis inte ha dem här. Man vill bara att de ska ut. Det är liksom Sverigedemokraternas grundläggande hållning. Därför lyfter man fram detta som ett stort samhällsproblem.

Problemet är i grunden fattigdomen i Europa och de stora klyftorna i Europa. Det handlar om att se till att vi kan ha en ekonomisk utveckling i hela Europa som gör att ingen någonsin ska behöva hamna i den här situationen. Det är kanske där vi skiljer oss åt i grunden. Det handlar om på vilket sätt man ser på de människor som tvingas in i denna situation.

Jag tycker att de lagstiftningar som vi har genomfört hittills är välbalanserade, och jag är inte just nu beredd att ta några ytterligare initiativ i detta avseende.

Men jag tror verkligen att vi skiljer oss åt när det gäller hur vi ser på de människor som tvingas till detta. Jag vill försöka se till att vi kan hjälpa dem ur fattigdomen, medan Sverigedemokraternas linje i grunden tycks vara att de bara ska ut. Ni vill inte ha med dem att göra. Ni ser på dem med förakt. Det tycker jag faktiskt väldigt illa om.

Anf. 13 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Bortsett från de halmgubbar och hjärnspöken som tycks omfamna justitieministerns anförande kan vi konstatera att vi är överens om att så länge människor tigger på Sveriges gator blir en integrering i hemländerna helt omöjlig. Det är det som är utgångspunkten och problemet i denna diskussion. Den fria rörligheten utnyttjas i Europa, och tiggeriet på våra gator hjälper inte till att integrera utsatta EU-medborgare i deras hemländer.

Det hänvisas här till de lokala möjligheterna till tiggeriförbud. I Eskilstuna, som är min hemkommun, har vi infört den typ av tiggeriförbud som ordningslagen medger, det vill säga passiv penninginsamling är tillåten. Tiggeriet fortsätter. Tiggeriet finns kvar. Jag ser det när jag är i Eskilstuna. Jag är faktiskt där rätt ofta, och jag ser det varje vecka.

Detta finns överallt i samhället. Det finns kvar. Oavsett om det skulle ha halverats, vilket jag betvivlar, rör det sig om tusentals utsatta EU-

Prot. 2021/22:73
25 februari

Svar på
interpellationer

medborgare som vistas i Sverige och som tjänar sitt uppehälle genom tiggeri i en utsatt situation, där integreringen i deras hemländer helt omöjliggörs. Därför blir frågan: Är regeringen nöjd med den situationen? Våra gator kan utnyttjas för tiggeri av utsatta EU-medborgare. Kriminella syften kan ligga bakom detta. Så har det bevisligen ofta varit – jag tänker inte minst på den redogörelse som justitieministern har gjort när det gäller de brott som klaras upp.

Svaret från regeringen är att man inte är beredd att vidta några nya åtgärder. Denna möjlighet kommer att fortsätta att finnas. Sverige kommer att vara ett land där man kan utnyttja människor och där tiggeriet får förekomma och vara en del av vår stadsbild.

Jag är nöjd med dessa svar, för de klargör att det finns en viss skillnad i vilken typ av handlingskraft vi har från oppositionens sida och från regeringens sida.

Anf. 14 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Återigen: Allt tyder på att detta har minskat kraftigt under senare år. Antalet ärenden som kommer in som handlar om att man måste få tillbaka sin mark eftersom folk har bosatt sig där har minskat kraftigt.

Jag minns hur det var när jag tillträdde 2014. Då hade vi ett stort läger i Sorgenfri, mitt i Malmö. Det var hundratals människor som hade bosatt sig där. De hade bott där i många, många år, och ingen hade gjort någonting åt det, vilket naturligtvis var helt orimligt.

Detta klarades upp efter det att vi hade tillträtt som regering. Det var Malmö kommun och polisen som tillsammans, så att säga, gjorde den insatsen. Det var nödvändigt, för man kan inte ha det på det sättet.

Sedan kom våra lagstiftningar när det gäller människoexploatering och när det gäller möjlighet att avhysa människor från privat mark. Det har gjort att detta problem har minskat kraftigt.

Men det är en fråga som Adam Marttinen undviker, som han inte vill prata om: Varför är de över huvud taget här? Adam Marttinen säger: Ja, men om de tillåts att tigga i Västeuropa blir de inte integrerade i sina hemländer.

Jag påstår att det finns ett skäl till att de inte är integrerade i sina hemländer från första början. Många av dessa människor är inte bara fattiga. De är också jagade och utsatta för en fruktansvärd rasism. Framför allt pratar vi om romer från Centraleuropa. Det är en fruktansvärd rasism i de centraleuropeiska länderna som har gjort att de aldrig någonsin har kunnat komma in i de samhällena. De har helt enkelt förvägrats det. Då måste vi sätta tryck på de länderna för att se till att de faktiskt tar hand om sina egna medborgare. Den dialogen måste föras. Men jag ser också att det finns en del, inte minst högerregeringar, som absolut inte vill höra talas om detta och som inte vill ge dem möjligheten att komma in.

Återigen: Detta har minskat väldigt kraftigt, men det är roten till problemet som vi måste komma åt. Vi måste alltså försöka se till att dessa människor kan komma in i sina respektive samhällen och få en bra ekonomisk utveckling och integreras.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 15 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Johan Hultberg har frågat mig om jag och regeringen är beredda att se över hur samverkan mellan kriminalvården och beroendevården kan utvecklas, liksom att utreda om det vore ändamålsenligt att ge Kriminalvården i uppdrag att också själv bedriva beroendevård. Vidare har Johan Hultberg frågat om jag är beredd att ge Kriminalvården möjlighet att initiera samordnad individuell plan, SIP. Johan Hultberg har även frågat om jag är beredd att ge Kriminalvården i uppdrag att ta fram och implementera ett program för att förebygga överdoser efter frigivning.

Varje människa som dör till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftning är ett misslyckande för samhället. Att minska antalet dödsfall är högt prioriterat för regeringen. Regeringen avser därför att tillsätta en utredning med syfte att utvärdera den svenska narkotikapolitiken. Utgångspunkten för en utredning är att en fortsatt restriktiv narkotikapolitik måste kombineras med en god missbruks- och beroendevård som innehåller insatser för skadereducering.

Precis som Johan Hultbergs frågor ger uttryck för har kriminalvården en central roll för arbetet med att minska risken för återfall i brott och missbruk. Verkställigheten ger en unik möjlighet att samordna och fokusera insatser kring individen. Det är viktigt att den som avtjänar ett fängelsestraff ges ett starkt incitament att delta i sådana återfallsförebyggande åtgärder som kriminalvården kan erbjuda inom ramen för verkställigheten av ett fängelsestraff. Den 1 maj 2021 trädde därför en lagändring i kraft som syftar till att åstadkomma en tydligare koppling mellan tidpunkten för villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder. De nya bestämmelserna innebär att den villkorliga frigivningen ska kunna skjutas upp i större utsträckning än tidigare för den som under anstaltstiden inte deltar i eller missköter återfallsförebyggande åtgärder eller andra åtgärder som kan hjälpa den dömda att anpassa sig i samhället.

Vidare har Kriminalvården fått i uppdrag att säkerställa att varje klient får en sammanhållen och ändamålsenlig verkställighet utan avbrott i de återfallsförebyggande insatserna genom att upprätta individanpassade verkställighetsplaner. För att få till en stegvis övergång mellan fängelse och frihet kan kriminalvården besluta om utslusningsåtgärder. Personer med ett skadligt bruk av exempelvis narkotika eller alkohol kan få möjligheten att avsluta sin fängelsevistelse på ett behandlingshem, en så kallad vårdvistelse, för behandling av de missbruksproblem som ligger bakom kriminaliteten.

En insats i den individuella verkställighetsplanen kan även vara att delta i ett behandlingsprogram. Det är glädjande att läsa i Kriminalvårdens årsredovisning att andelen dömda som genomfört ett behandlingsprogram har ökat de senaste åren. Under 2020 genomförde och avslutade drygt 700 intagna ett behandlingsprogram mot missbruk. Kriminalvårdens behandlingsprogram är ackrediterade. Myndigheten följer forskningsläget kontinuerligt och arbetar för att fortsatt utveckla sina behandlingsmetoder.

Att lämna ett missbruk och ett kriminellt liv bakom sig är en lång process som kräver insatser från flera aktörer. En utvecklad samverkan mellan relevanta aktörer är en nyckel till att återfallsförebyggande insatser får

*Svar på
interpellationer*

betydelse i ett längre perspektiv. Av den anledningen har Kriminalvården tidigare haft regeringens uppdrag att utveckla och pröva en modell för samverkan på individnivå, så kallad inslussning. Kriminalvården har nu i uppdrag att fortsätta utveckla denna modell, som syftar till att genom väl fungerande samverkan minska risken för återfall.

I detta sammanhang är det även viktigt att lyfta upp att någon måste ta vid där Kriminalvårdens ansvar slutar. Under hösten 2021 har därför Kriminalvården fått i uppdrag att vidareutveckla det återfallsförebyggande arbetet, bland annat genom att fortsätta arbetet med att stärka samverkan mellan berörda myndigheter och civilsamhället för att få till stånd en adekvat utslussning utan återfall i brottslighet och missbruk.

Anf. 16 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret på min interpellation!

Jag måste erkänna att det är svårt att ha ordentligt fokus på inrikespolitiska frågor när vi befinner oss i den situation som vi gör just nu i Europa. Alldeles nyligen kom rapporter om att det pågår intensiva strider utanför Ukrainas huvudstad Kiev. Men på samma sätt som kriget i Ukraina nu skördar liv skördar narkotikan i Sverige oerhört många liv. Faktum är att Sverige har den högsta narkotikarelaterade dödligheten i Europa. Det är förvisso vanskligt att jämföra olika länders narkotikadödlighet, herr talman, eftersom tillförlitligheten i rapporteringen varierar mycket, men faktum är att Sverige har en oerhört hög narkotikadödlighet.

Som regeringen själv konstaterade när förslaget till ny ANDTS-strategi lades fram i fjol är dödsfall på grund av olika akuta skador och förgiftningar, där dödsfall relaterade till läkemedel och narkotikaförgiftningar ingår, den vanligaste dödsorsaken i åldersgruppen 15–39 år.

Utifrån denna bakgrund är det för mig och Moderaterna alldeles självklart att vi måste dra slutsatsen att svensk beroendevård behöver utvecklas och förstärkas och att vi behöver se över och utvärdera den svenska narkotikapolitiken för att se hur vi kan bli bättre på att förebygga att personer över huvud taget utvecklar ett beroende men också hur vi kan bli bättre på att ge människor vägar ut ur ett beroende och ge dem möjlighet att återanpassas till ett normalt liv.

Vi vill krossa de kriminella gängen, men vi vill rädda livet på dem som har fastnat i ett beroende. En stor andel av dem som har ett missbruk träffar förr eller senare på kriminalvården. En majoritet av de intagna inom kriminalvården har ett missbruk. 50 procent av dem som avtjänar fängelsestraff beräknas ha ett narkotikamissbruk.

Det finns en möjlighet att göra viktiga insatser här, men tyvärr ser vi att beroendevården för personer som vistas inom kriminalvården inte fungerar i dag. Detta beror på att Kriminalvården i grunden inte har ansvaret för att bedriva beroendevård, utan det ligger enligt normaliseringsprincipen på regionerna. Då krävs att det finns ett fungerande samarbete mellan Kriminalvården och Sveriges 21 regioner, men där ser det väldigt olika ut i dag. Därför tycker jag och Moderaterna att det finns all anledning att utvärdera hur samarbetet mellan regionerna och Kriminalvården kan förbättras. Vi skulle vilja se en sådan utvärdering och att den leder fram till en överenskommelse mellan SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, och Kriminalvården.

Vi vill också titta på om inte Kriminalvården själv skulle få rätten och möjligheten att bedriva beroendevård. Det är en av frågorna i min interpellation, alltså att personal inom Kriminalvården skulle få rätt att ta initiativ till exempelvis så kallad LARO-behandling, alltså läkemedelsassisterad behandling mot opioidberoende. Det får de inte i dag, men jag tror att det är en viktig åtgärd framöver.

Ministern sa i sin inledning att det är högt prioriterat av regeringen att minska antalet dödsfall, men under regeringens snart åtta år har det hänt väldigt lite. Tvärtom har vi från riksdagens sida varje år fått driva på regeringen för att det över huvud taget ska hända något. Den utredning som regeringen avser att tillsätta började också med ett tillkännagivande från en enig riksdag, och ändå har den inte ens tillsatts, vilket jag tycker är ett uttryck för att det händer för lite.

Varför vill regeringen inte ta till sig konkreta åtgärder för hur man kan rädda livet på personer som är intagna inom Kriminalvården och hur man där kan utveckla beroendevården?

Anf. 17 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tackar för interpellationen. Det är ett viktigt ämne som det känns tillfredsställande att få återvända till. Jag var folkhälso- minister mellan 2002 och 2006 och hade då ansvar för missbruksvården och beroendevården och all lagstiftning som har med det att göra. Det var då vi bland annat lagreglerade sprututbytesprogrammet, men vi gick också in med stora och riktade pengar till beroendevården, både när det gäller LVM-lagstiftningen, alltså tvångsvården av missbrukare, och den öppna vården. Tyvärr försvann alla sådana pengar när alliansregeringen tog över 2006. Då var det skattesänkningar som gällde, och man ville inte satsa på denna del av vården. Det var synd, för då hade vi byggt upp ett system som fungerade och som skulle kunna ha verkat över tid.

Johan Hultberg tog upp narkotikadödligheten. Det är riktigt att vi ligger på en väldigt hög nivå där. Johan Hultberg har rätt i att det inte alltid är så lätt att jämföra olika länder med varandra. Vi har ibland en tendens att ha mycket breda definitioner i Sverige, vilket innebär att våra siffror blir högre. Vi ligger generellt sett högt i statistiken, men siffrorna har sjunkit de senaste åren.

Vi hade en topp för några år sedan när vi fick in en väldigt farlig drog i Sverige, fentanyl, som skördade många liv under kort tid. Sedan gick polisen och de brottsbekämpande myndigheterna på detta och lyckades med ren brottsbekämpning få undan en del av tillgången till fentanyl, och det har haft betydelse för dödligheten. Man ska inte glömma bort att brottsbekämpningen i sig kan ha stor betydelse för att minska dödlighet.

Vi kommer att se över beroendevården, och vi kommer att tillsätta en utredning som ska utvärdera narkotikapolitiken och också peka framåt mot hur vi ska kunna stärka missbruksvården och beroendevården. Denna utredning ligger på Socialdepartementet, och vi samverkar naturligtvis med departementet om den. Vi kommer i närtid att kunna gå ut med detta, för direktiven är så gott som färdiga nu.

Jag tycker samtidigt att det är viktigt att vi inte gör saker och ting som förvärrar situationen. Det har till exempel förekommit en diskussion om att avkriminalisera eget bruk, och det finns en oklarhet kring var olika parter står. Jag vill bara dubbelkolla med Johan Hultberg: Här har väl inte

Moderaterna ändrat sin inställning, utan ni står väl fast vid att inte avkriminalisera eget bruk av narkotika? Det skulle vara ett intressant besked att få från Moderaterna i denna diskussion. Jag tror nämligen att en avkriminalisering av eget bruk skulle vara en enorm gåva till de kriminella gängen. Då skulle vi öka, legitimera och normalisera narkotikabruk så att de kan sälja ännu mer narkotika och bli ännu rikare på det. Detta vill vi inte göra.

När det gäller Kriminalvården är en av kriminalpolitikens bäst bevarade hemligheter att återfallen i brott faktiskt minskar. För 20 år sedan var det ungefär 40 procent som återföll i brott inom tre år från det att de släpptes från fängelset. De senaste siffrorna ligger på 30 procent. Det är alltså en kraftig nedgång från 40 till 30 procent. Det finns säkert många orsaker till detta, men en del är att vi förmodligen gör ganska bra saker inom kriminalvården. Vi har behandlingsprogram när det gäller missbruk men också andra program som gör att man i ökad utsträckning kan återanpassas och komma ut i samhället och starta om sitt liv. Detta vill vi naturligtvis gärna fortsätta att utveckla.

Anf. 18 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Jag måste säga att det är beklagligt att ministern, när jag har väckt en interpellation som handlar om hur beroendevården och insatserna inom kriminalvården kan utvecklas och förbättras, ägnar blott 30 sekunder av sitt senaste 4-minutersinlägg åt att beröra just de frågorna.

Vi kan gärna ha en bredare narkotikapolitisk diskussion, men nu har jag ställt en interpellation om vad vi kan göra konkret för att adressera Sveriges extremt höga narkotikarelaterade dödlighet inom det område som justitie- och inrikesministern ansvarar för, bland annat Kriminalvården.

När det gäller den översyn som ska göras av narkotikapolitiken i stort har Moderaterna varit pådrivande för att den ska komma till stånd, liksom övriga partier inom socialutskottet. Det är ett helt enigt socialutskott som har krävt den. Och detta tillkännagivande är tydligt med att den fortsatta narkotikapolitiken i Sverige ska vara just restriktiv. Moderaterna har på intet sätt ändrat uppfattning i fråga om det.

Men vad vi ser är att beroendevården också behöver bli bättre. Vi ska gå hårt åt de kriminella gängen. Vi ska bekämpa narkotikabrotten. Men vi ska säkerställa att människor som är fast i ett beroende och ett missbruk ska få vård och hjälp. Det behöver bli bättre i hela ledet, från socialtjänstens arbete, till regionernas ansvar men också inom kriminalvården. Här finns det ett betydande problem med hur det fungerar i dag. Väldigt många av dem som är intagna inom kriminalvården har ett problematiskt missbruk och en grav beroendesjukdom som de tyvärr inte i någon större utsträckning får insatser för.

Ministern lyfte fram att det antal som går de behandlingsprogram som finns inom kriminalvården har ökat något och att det var drygt 700 som senast fått göra det. Men det är omkring 5 000 som är intagna på fängelser inom kriminalvården varje år och som har ett narkotikamissbruk. Man når alltså inte en särskilt stor andel. Här behövs det mer.

Jag tror också att det behövs mer än bara kbt och annat för att man ska komma till rätta med bekymren. Det behövs också till exempel LARO-behandling, som är en behandlingsmetod som är i enlighet med de nationella riktlinjerna från Socialstyrelsen. Dessa nationella riktlinjer måste också rimligen gälla för personer som vistas inom kriminalvården.

Därför tycker jag att det är viktigt att vi gör den här rejäla utvärderingen av den svenska narkotikapolitiken och beroendevården. Men vi får inte stanna upp i arbetet med att försöka utveckla beroendevården och de insatser som här och nu kan rädda liv. Detta är evidensbaserade åtgärder, vårdprogram som är i enlighet med Socialstyrelsens nationella riktlinjer.

En sak som jag och ministern är helt överens om är just att om vi ska lyckas hjälpa människor bort från kriminalitet och bort från missbruk och beroende krävs det att olika aktörer samverkar och att man har fungerande vårdkedjor. Det är därför som jag också har lyft fram frågan om att ge Kriminalvården rätten att ta initiativ till samordnad individuell plan.

I dag när jag träffar representanter från kriminalvården eller representanter från Sis, Statens institutionsstyrelse, som är en annan omdebatterad verksamhet, vittnar de om en stor frustration över att de gör insatser under en period av en persons liv. Förhoppningsvis kan de så att säga stoppa ett negativt beteende. Men för att detta inte bara ska bli en parentes krävs det att andra aktörer – socialtjänst och andra – tar vid. Därför är det viktigt, tycker jag och Moderaterna, att fler aktörer får möjlighet att ta initiativ till samordnad individuell plan. I dag är det alltså bara regionerna och kommunernas socialtjänst som har denna möjlighet, inte kriminalvården och inte Sis och andra viktiga aktörer. Det tycker jag att vi borde ändra på. Det vore ett sätt att skapa en bättre sammanhållen vårdkedja för dessa utsatta personer.

Anf. 19 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tolkar Johan Hultbergs svar när det gäller översynen av narkotikapolitiken som att ni inte vill avkriminalisera eget bruk. Det är ett viktigt besked; då är vi överens i den delen. Jag vet att det finns andra partier som driver en annan linje, men detta var ett bra besked.

Johan Hultberg talar om samordnad individuell plan. Men det är faktiskt redan så att man inom kriminalvården utgår från individuella verkställighetsplaner för varje person, där man så att säga försöker inrikta sig på vad varje person behöver. Då säger Johan Hultberg att det var 700 som gick dessa behandlingsprogram men att det är ungefär 5 000 som sitter på anstalt. Så är det. Men alla 5 000 har inte ett beroende, utan de har olika problem som man måste komma till rätta med. En del behöver en behandling för sitt missbruk. Andra behöver läsa upp sina betyg. Det är faktiskt ganska många som behöver det. Många behöver en yrkesutbildning. En tredje grupp kan behöva behandlingsprogram för hjälp och stöd för att kunna hantera sina psykiska problem, aggressioner och så vidare. Varje person har individuella behov som man i så stor utsträckning som möjligt måste försöka tillfredsställa.

Vi expanderar och bygger nu ut kriminalvården kraftigt. Vi har drygt 7 000 frihetsberövade i Sverige just nu, lite drygt 5 000 på anstalt och lite drygt 2 000 i häkte. Jag är väldigt angelägen om att när vi nu bygger ut kvantiteten inte tappar kvaliteten, utan att vi ser till att fortsätta hålla en hög kvalitet i kriminalvården.

När jag besöker fängelser i dag och jämför med hur det var när jag besökte fängelser för 20 år sedan vill jag påstå att den stora förändringen är att vi nu är mycket bättre på framför allt yrkesutbildning och att gå in och hjälpa till och rusta människor tills de kommer ut.

Men behandling för deras missbruk är naturligtvis också en väldigt viktig del. Jag pekar här på möjligheten att avsluta fängelsevistelsen på ett behandlingshem, det som kallas vårdvistelse. Det tycker jag är väldigt bra.

Jag utesluter inte att man ska vidta ytterligare åtgärder eller öka Kriminalvårdens befogenheter. Men jag är angelägen om att höra med kriminalvården vilken typ av uppdrag som i så fall skulle behövas. Om det är fråga om läkemedelsbehandling är det egentligen en fråga för hälso- och sjukvården. Det får det inte slarvas med. Om man ska gå in med det måste det vara en kvalitet i den behandlingen. När det gäller om kriminalvården ska ägna sig åt det för jag gärna en dialog med dem om det. Jag utesluter inte detta. Men det måste i så fall utgå från de behov och de problem som man har sett i myndigheten. Låt oss fortsätta denna dialog i så fall. Men jag vill nog påstå att det som man gör inom kriminalvården redan i dag, med de ytterligare åtgärder som vi nu vidtar för att förstärka detta arbete, leder i rätt riktning. Men jag utesluter inte att vi behöver göra ytterligare saker.

Anf. 20 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Mycket blir nog bättre inom kriminalvården. Men vi måste ändå komma ihåg att kriminalvården i grunden i dag inte har uppdraget att behandla personers beroendesjukdomar. Detta ansvar ligger egentligen i grunden på kommunernas socialtjänst och på regionerna som ansvarar för hälso- och sjukvården. Det är här som det många gånger uppstår ett bekymmer med att det blir ett glapp mellan de olika aktörernas ansvar och att personer inte får de vård- och behandlingsinsatser som de behöver när samverkan inte fungerar.

Därför tycker jag att det hade varit bra med en överenskommelse mellan Kriminalvården och Sveriges Kommuner och Regioner om hur detta samarbete kan utvecklas och förstärkas, så att alla får den vård som de har behov av och som de har rätt till och att den sker enligt nationella riktlinjer för till exempel beroendevården. Så funkar det inte i dag. Och det är därför som jag föreslår detta.

Jag tror att det vore bra om Kriminalvården fick rätten att ta initiativ också till vård och behandling enligt till exempel LARO, eftersom det är en livräddande behandling som också kan betyda oerhört mycket för att förebygga framtida kriminalitet. Personer som har ett tungt opioidmissbruk är, som en konsekvens av sitt beroende, i regel mycket kriminella för att kunna finansiera sitt beroende.

Jag tar även upp en annan fråga i min interpellation. Den handlar om att ge Kriminalvården i uppdrag att också jobba aktivt för att förebygga överdoser. Vi vet att personer som frigges från fängelse och som har ett opioidberoende har en kraftigt förhöjd risk att dö i överdoser. Enligt den europeiska narkotikabyrån är risken åtta gånger högre under de två veckorna efter frigivning. Här vore det en väldigt konkret och enkel åtgärd att ge Kriminalvården i uppdrag att ta fram en överdosstrategi. Det vore också bra om en sådan blev en del av en nationell svensk överdosstrategi. Där kan vi lära mycket av Norge som har jobbat framgångsrikt för att minska antalet överdoser, som är den vanligaste orsaken till narkotikarelaterad dödlighet.

Jag tackar för debatten.

Anf. 21 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag vill också tacka för debatten. Detta är ett pågående utvecklingsarbete. Och jag utesluter inte alls, som sagt, dessa ytterligare åtgärder. Jag vill bara peka på att Kriminalvården faktiskt har fått i uppdrag av regeringen att vidareutveckla det återfallsförebyggande arbetet bland annat genom att stärka samverkan med berörda myndigheter och civilsamhälle. När vi talar om berörda myndigheter är det naturligtvis också kommunernas socialtjänst och hälso- och sjukvården som det då handlar om. De ska ju lämna en rapport till regeringen om hur detta arbete går, och när den rapporten kommer får vi se vilken typ av åtgärder som Kriminalvården i så fall efterfrågar för att kunna göra det här arbetet bättre. Jag är helt och fullt öppen för att göra det, och jag är förstås också beredd att avsätta resurser för det.

När det gäller överdosfrågan tar jag gärna med mig den, för jag är ganska övertygad om att det där i alla fall i viss utsträckning redan görs. Jag vet dock också att det precis som Johan Hultberg säger finns en stor överrisk under den första tiden efter att en person släpps ur fängelset. Det är ofta då överdoserna kommer. När det gäller att kriminalvården kan förstärka sitt arbete också i den delen vill jag gärna kolla upp hur detta arbete bedrivs, för här kan man faktiskt rent konkret medverka till att rädda liv.

Tack än en gång för debatten! Vi fortsätter det här arbetet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellationerna 2021/22:309, 311 och 312 om en särskild lönesatsning för poliser och betald polisutbildning

Anf. 22 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Katja Nyberg har i tre interpellationer frågat mig vad jag och regeringen avser att göra för att uppfylla målet om 26 200 poliser till 2025, om jag avser att stödja en särskild lönesatsning för att höja polisernas villkor och därigenom attrahera fler kompetenta sökande till polisprogrammet samt om jag tänker ta några initiativ för att införa en betald polisutbildning i syfte att fylla platserna på utbildningen med kvalificerade sökande.

Regeringen initierade den pågående utbyggnaden av Polismyndigheten 2017 för att stärka polisverksamheten i hela landet. Målsättningen med tillväxten är att från ingången av 2016 till utgången av 2024 öka antalet polisanställda med 10 000.

I dagsläget är antalet poliser runt 22 000 samtidigt som det finns ungefär 3 000 blivande poliser på polisutbildningen. Att det förekommer icke nyttjade platser på polisutbildningen beror på att regeringen har gett förutsättningar för att kraftigt öka antalet platser. Sedan 2015 har antalet antagna till polisutbildningen nära tredubblats.

Detta har varit möjligt eftersom regeringen har ökat kapaciteten hos Totalförsvarets plikt- och provningsverk, startat två nya polisutbildningar, initierat en ny och snabbare antagningsprocess till polisutbildningen samt möjliggjort att civilanställda specialister kan utbildas till poliser.

Samtidigt har regeringen säkerställt historiskt stora ökningsanslag av anslaget. Sedan 2015 har myndighetens anslag ökat med nästan 12,7 miljarder

kronor, en ökning med 60 procent. Till 2024 beräknas anslaget öka med nästan 17,4 miljarder kronor jämfört med 2015, motsvarande en ökning med 82 procent.

Polismyndighetens höjda anslag har gett förutsättningar att använda medlen till bland annat förbättrade villkor för de anställda. Polisernas genomsnittliga grundlön per månad har ökat med 6 000 kronor sedan 2015. Det är en avsevärt högre löneökningstakt än för många andra grupper på arbetsmarknaden. Den genomsnittliga grundlönen för alla poliser är i nuläget 38 500 kronor i månaden.

Regeringen värnar den svenska arbetsmarknadsmodellen, som bygger på att fack och arbetsgivare kommer överens om anställningsvillkoren på arbetsmarknaden. Det är en grundläggande och viktig princip för den statliga sektorn. Min uppfattning är att varken interpellanten eller jag ska besluta löner och ob-tillägg för ett särskilt yrke.

Attraktiviteten i polisyrket har ökat bland annat beroende på att löner och andra villkor har förbättrats. Det bekräftas av det höga söktrycket till polisutbildningen och den låga personalomsättningen bland poliser – drygt 3 procent totalt men så låg som 1,5 procent om man bortser från pensioneringar. Det ska jämföras med personalomsättningen i övriga statliga anställningar som är runt 10 procent.

Påståendet att många poliser lämnar yrket stämmer inte. Efter 2016 följde fyra år i rad med ett minskat antal poliser som slutade. År 2016 slutade 950 poliser, och under förra året slutade 762 poliser. Ungefär hälften av de som slutar går i pension. Utifrån prognosen i Polismyndighetens tillväxtplan, som lades fram 2018, har det visat sig att det är färre poliser än förväntat som lämnat yrket och fler än förväntat som återanställts.

Antalet poliser i Sverige låg den 31 januari 2022 på den högsta nivån någonsin samtidigt som cirka 3 000 studerar till att bli poliser och snart ska ut och patrullera på gator och torg. Detta är rätt, riktigt och viktigt.

Anf. 23 KATJA NYBERG (SD):

Herr talman! Jag får tacka Morgan Johansson för svaret. Men uppenbarligen räcker inte detta, för det går alldeles för långsamt.

Sedan Morgan Johansson tillträdde som justitieminister 2014 har döds-skjutningarna ökat från 19 till cirka 48 per år, vilket är en ökning med nästan 150 procent. Av dem som dödats i våldsdåd var andelen som dog av skjutvåld 23,6 procent år 2017, och i fjol var andelen 28,6 procent – och ökningen fortsätter. Polisen säger dessutom att läget är akut och har varit det under flera års tid.

Den grova kriminaliteten slukar i dag väldigt mycket resurser från den övriga polisiära verksamheten. Utredningar om vardagsbrott får stryka på foten, och vanliga medborgare känner sig utlämnade till vardagsvåld som varken polis eller åklagare verkar ha tid att bry sig om. Polisen hänvisar till att det finns så mycket grövre brott som kräver deras uppmärksamhet och att de därmed inte har tid för de så kallade vardagsbrotten.

Jag hade i veckan samtal med några butiksägare som berättade att de bara anmäler ett av tio brott som sker i deras butiker. De anser att det är lönlöst att anmäla brotten eftersom i princip alla utredningar läggs ned. Det är inte längre värt mödan att göra en anmälan – det skulle i så fall vara för att kunna få ut pengar från försäkringsbolaget. Detta gäller såklart inte bara brott som sker i butik, utan det gäller även alla övriga brott som

människor blir utsatta för. I dag finns det i princip ingen lokalpolis som kan ha ett samarbete med det lokala samhället. En butiksägare i Gnesta berättar att det tar minst en timme för polisen att komma om han behöver akut hjälp.

Det är som sagt inte bara hanteringen av vardagsbrottsligheten som får stå tillbaka, utan jakten på de kriminella gängen har även gjort att det är svårt för polisen att utreda annan grov brottslighet, som till exempel våldtäkter. Den typen av brott har i Stockholm fått flytta till enheten för brott i nära relation, vilket är en redan hårt ansatt enhet där det inte finns tillräckligt med personal för att utreda även de här brotten.

Morgan Johansson nämnde att antalet polisanställda har ökat, och visst, numerärt har de ökat. Polismyndigheten har anställt tusentals nya personer, men det ska även vägas in att befolkningen i Sverige har ökat och att kriminaliteten har ökat. Antalet polisanställda har ökat med 20 procent, men antalet utbildade poliser har bara ökat med 3 ½ procent.

I yttre tjänst har det faktiskt blivit färre poliser, och många slutar efter en kort tid, speciellt i storstadsregionerna. År 2015 fanns det 9 726 i yttre tjänst, och 2019 var det 9 049 poliser i yttre tjänst. Det är en minskning från 94 till 88 poliser per 100 000 invånare. Siffrorna har alltså inte förbättrats utan snarare tvärtom.

För 20 år sedan var det inte ovanligt att poliser stannade i yttre tjänst i 10–20 år. I dag anses det som lång tid om en polis stannar i yttre tjänst i såg 1–3 år. Unga poliser med ytterst kort tid i yttre tjänst blir befordrade till yttre befäl och får i och med det ta ett väldigt stort ansvar. De har då inga äldre kollegor med erfarenhet att luta sig mot.

Utifrån detta tycker jag att det är lite märkligt att Morgan Johansson inte ens kan ta i beaktande att det kan finnas fördelar med riktade lönesatsningar för att attrahera fler kompetenta sökande och med att införa en betald polisutbildning. Min fråga är därför: Vad tänker Morgan Johansson göra rent konkret? De alternativ som Sverigedemokraterna har föreslagit är tydligen inte aktuella för regeringen.

Anf. 24 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Det där var ju en total svartmålning av polisen och hur läget i polisen är. Det är en bild som jag menar inte alls stämmer med verkligheten.

Sanningen är den att vi efter de satsningar vi har gjort på polisen nu har ett läge där Sverige har fler poliser än någonsin tidigare – i januari hade vi 21 929. Från och med i år kommer också antalet poliser per capita, alltså antalet poliser per invånare, att öka. Även den siffran kommer att kunna nå all-time-high. Vi kommer alltså inte enbart ikapp själva befolkningsutvecklingen, utan vi ökar också antalet poliser per invånare.

Totalt sett har vi fler polisanställda än någonsin, 34 716. Vi har fler i polisutbildningen än någonsin; det är över 3 000 som går utbildningen och är på väg ut. Om man tittar på anslagen ser man att polisen har mer pengar än den någonsin har haft. Det är egentligen en helt remarkabel utveckling: Under perioden 2015–2025 ökar polisens anslag från lite drygt 20 miljarder kronor till knappt 40 miljarder kronor. Det är nästan en fördubbling av anslaget till polisen under en period om tio elva år. Jag kan knappt tänka mig att någon annan myndighet i svensk statsförvaltning har växt snabbare, i varje fall inte under efterkrigstiden. Detta är en helt historisk sats-

ning; det handlar alltså om nästan fördubblade anslag under en tioårsperiod.

Vi har också rekordmånga som vill bli polis. Söktrycket är jättehögt till de utbildningar som vi har haft. Vi har dessutom tagit fram ytterligare två utbildningar i Borås och Malmö.

Vi har nu färre som lämnar polisen och fler som återvänder till polisen. Av dem som lämnade polisen mellan 2016 och 2021 har över 800 poliser återanställts. Detta är poliser som har varit ute några år, kanske i andra sektorer. Nu ser de att det händer saker och att politiken – regeringen – ser till att det satsas på polisen. Det finns ett samhällsproblem som de vill vara med och hjälpa till att försöka klara upp. De är ju poliser i grunden. De ville tillbaka in i polisverksamheten och tog det steget.

Över 800 personer har återanställts, som sagt. Ungefär en fjärdedel av dem som har slutat sedan 2015 har återanställts och är på väg tillbaka in i poliskåren, så den här svartmålningen av läget och verksamheten i svensk polis ställer jag inte alls upp på. Detta är faktiskt inte med verkligheten överensstämmande.

Katja Nyberg tog upp lönefrågan. Vi har haft en väldigt stark löneutveckling för polisyrket de senaste åren. Det grundar sig på en överenskommelse som den förre rikspolischefen Dan Eliasson gjorde med Polisförbundet i januari 2018 och som ledde in lönerna på en högre bana. Man har bland annat satsat på poliser i yttre tjänst.

Under vår tid har genomsnittslönen för en svensk polis ökat med nästan 6 000 kronor i månaden. Lönerna har ökat snabbare för poliser än för de allra flesta andra grupper på arbetsmarknaden.

Jag är angelägen om att man alltid ska hålla armlängds avstånd mellan lönebildningen å ena sidan och regering och riksdag å andra sidan. Det är en del av den svenska arbetsmarknadsmodellen att det är parterna som tar ansvar för lönebildningen. Vi som politiker ska inte sitta här och bestämma vem som ska ha vilken månadslön, vilket ob-tillägg människor ska ha eller hur mycket extra de ska ha när de jobbar kvällar och helger. Det blir nämligen helt ogörligt. Om politiken går in och detaljreglerar på det sättet kommer det dessutom att väcka kompensationskrav från andra grupper. Jag slår vakt om den svenska lönebildningsmodellen.

Anf. 25 KATJA NYBERG (SD):

Herr talman! Det är verkligen ingen svartmålning av Polismyndigheten och deras verksamhet eller av hur samhället ser ut, utan detta är fakta. Det är så här det ser ut. Vi har problem; det går inte att komma ifrån det.

Morgan Johansson säger att det är en all-time-high när det gäller antalet polisanställda och poliser. Det stämmer vad gäller numerären, men varför har vi då en så hög kriminalitet som vi har? Hur är det med den gängkriminalitet vi ser? Arbetet mot vardagsbrottsligheten får stryka på foten. Det är något som inte funkar.

Dessutom har vi det mål om 26 200 fler poliser som ska uppnås till 2025. Det kommer inte att nås; det vet vi i dag. Någoting måste göras. Det som regeringen har gjort hittills räcker inte.

Det finns ett stort antal tomma platser på Polishögskolan, och detta antal har faktiskt ökat. Det är många som söker dit, men platserna fylls fortfarande inte. I januari var nästan 40 procent av platserna på Polishögskolan tomma. Dessutom är det så att mellan 8 och 16 procent av dem som kom-

mit på polisutbildningen har slutat tre veckor in på utbildningen. Detta händer varje termin, så frågan är varför dessa elever slutar. Är det fel på rekryteringen? Är det något som måste ses över i rekryteringsprocessen? Det är dock en annan fråga.

För att bli en bra polis krävs erfarenhet. Polisförbundet har gjort en undersökning som visar att hela 36 procent av de anställda i poliskåren gör något aktivt för att planera för ett arbetsliv utanför Polismyndigheten. Vi börjar faktiskt åter att se en ökning av antalet som slutar. Det gick nedåt från 2016, men sedan 2020 eller 2021 har antalet avhopp faktiskt ökat med 21 procent. Detta är exklusive pensionsavgångar.

År 2021 var det 43 procent av poliserna som slutade av andra anledningar än pension. Det håller inte att fortsätta att säga att det kommer nya poliser. Som jag nämnde tidigare är polisyrket ett erfarenhetsbaserat yrke, och det är förödande för den brottsbekämpande verksamheten när erfarna poliser slutar. Detta speglar även den problematik som vi ser i samhället i dag.

Sedan 2016 har nästan 2 500 poliser slutat, och detta är exklusive pensionsavgångar. Dessutom går inte polisyrket att jämföra med andra statliga arbeten; det gäller såväl lönesättning som antalet som slutar. Att ersätta en polis är inte lika enkelt som att till exempel ersätta en civil utredare. Efter som vi har den polisbrist som vi har i dag är det väldigt kostsamt varje gång en polis slutar, både i pengar och för samhället.

Det är, återigen, därför vi behöver göra någonting mer konkret. Det spelar ingen roll att det aldrig har funnits så många poliser som det finns i dag när vi har den kriminalitet och de problem som vi har samt många poliser som funderar på att sluta eller faktiskt slutar. Vad tänker Morgan Johansson göra förutom det han har sagt hittills?

Anf. 26 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi kommer fortsätta att bygga ut både polisen och det övriga rättsväsendet. Vi fortsätter att sätta av stora resurser till detta de kommande åren. Polisens anslag har som sagt nästan fördubblats på tio år. Det finns ingen statlig myndighet som har växt lika snabbt som polisen har gjort nu, vågar jag påstå – i alla fall inte i modern tid.

Katja Nyberg säger tvärsäkert att det här målet inte kommer att nås. Det får vi väl helt enkelt se.

Vi kompletterar de insatser som vi redan har gjort. På grundutbildningen har vi 3 000 i utbildning; de är på väg ut. Sedan kompletterar vi med funktionsutbildningen, som gör att en del av dem som redan jobbar i Polismyndigheten kan vidareutbilda sig till polis. Detta kommer att locka ytterligare personer in i poliskåren.

Vi har även insatser för att återrekrytera. Jag vill nog påstå att det totalt sett är ett ganska bra resultat att ha återrekryterat 800 anställda sedan 2016.

Polisen har väldigt låg personalomsättning; den är 3 procent. Det kan jämföras med övrig statlig sektor, som ligger på 10 procent. Polisens personalomsättning är alltså en tredjedel av detta. Om man räknar bort pensionsavgångarna är tappet ungefär 1 ½ procent. Det är väldigt lågt.

Min bild är nog trots allt att de som utbildar sig till polis och kommer in i polisyrket i de allra flesta fall vill stanna kvar i polisen, för de känner att de utför ett fantastiskt viktigt arbete och vill vara kvar i yrket.

Vi har ju en utveckling när det gäller framför allt gängkriminalitet som är djupt bekymmersam; så är det bara. Men man ska inte glömma bort att se att vi har en annan utveckling i andra avseenden.

Det som har skett de senaste åren är att gängskjutningarna och våldet inom de gängkriminella leden har ökat, också med dödlig utgång, vilket är ett stort samhällsproblem. Så är det. Men totalt sett har det dödliga våldet i Sverige minskat över tid. Risken att bli dödad i Sverige var större för omkring 30 år sedan, 1989–1990, när jag gick ut skolan. Det som har hänt på senare år är att det gängrelaterade våldet och dödligheten med anknytning till detta har ökat, men dödligheten i övrigt har faktiskt minskat över tid. Det tycker jag att man också ska se.

Sverige ligger ungefär i linje med de övriga nordiska länderna när det gäller dödligt våld. Det tycker jag att man, trots allt, ska notera.

Andra typer av brottslighet har minskat kraftigt. Just nu har vi det minsta antalet inbrott i Sverige sedan 1975. Antalet ungdomsrån, som ju diskuterades väldigt mycket för några år sedan, har minskat med nästan 30 procent de senaste två åren.

Man kan naturligtvis alltid hitta statistik som pekar i ens egen riktning och säga att allt bara blir värre och sämre, men det finns faktiskt också andra uppgifter som pekar i en annan riktning.

Med detta sagt kommer vi att fortsätta att förstärka Polismyndigheten och det övriga rättsväsendet med stora belopp framöver. Vi kommer att sätta av de resurser som behövs och ge polisen de verktyg som behövs för att den ska kunna klara sin uppgift. Under de här åren har vi visat att vi är beredda att göra detta, och vi kommer att göra det även under de kommande åren.

Anf. 27 KATJA NYBERG (SD):

Herr talman! Nej, det handlar inte om att säga att allt blir sämre, men faktum kvarstår: Vi har ett stort problem i dag i Sverige gällande kriminaliteten. Morgan Johansson säger att inbrotten har minskat och att ungdomsrånen har minskat. Det är jättebra. Visst kan man alltid använda statistik och titta på olika saker. Men jag tror att mycket av detta beror på att vi har haft en pandemi som gjort att den här typen av brott inte förekommit i samma omfattning.

Återigen: Vi har ett mål som ska uppnås – 26 200 poliser till 2025. Det kommer inte att uppnås som det ser ut i dag. Då undrar jag varför det inte går att ha riktade lönesatsningar. Vi har ett skriande behov av fler poliser. 54 procent av poliserna säger att lönen är den viktigaste aspekten för att stanna kvar i yrket. Poliserna ligger faktiskt drygt 3 000 kronor under övriga statstjänstemän i lön. Med det yrket, den komplexiteten, det ansvaret, de hoten och så vidare som de får utstå och den utbildningen kan man fråga sig varför de inte ligger högre än så. Det borde ske en riktad lönesatsning som gör att poliser får en väldigt mycket högre lön, och det måste ske snabbt. Det är bråttom nu.

Det är likadant med en betald polisutbildning. En sådan har funnits förut. Det fungerade alldeles utmärkt. Jag tror att det var 1993 man utvecklade den. Man kanske behöver göra samma sak nu för att kunna attrahera fler kompetenta sökande, för det finns inte tillräckligt många kompetenta sökande. Platserna fylls inte, vilket behöver ske. Då kan man kanske fånga upp de här människorna som befinner sig mitt i livet, som inte har

möjlighet att ta studielån och så vidare, som har livserfarenhet och som kan bli väldigt bra poliser.

Varför fungerar det inte med betald polisutbildning och riktade lönesatsningar? Kan Morgan Johansson svara på det?

Anf. 28 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Det handlar om den grundläggande respekten för den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Genomsnittslönen för en polis ligger på 38 500 kronor i månaden. Det är en ökning med 6 000 kronor sedan vi tillträdde. Lönerna har förbättrats snabbare under vår tid i regering än under den föregående regeringen. Det säger jag som en redovisning av själva utvecklingen. Lönerna för poliser har stigit snabbare än för de flesta andra grupper på arbetsmarknaden.

Med det sagt vill jag också säga att lönebildningsfrågan måste vila på en grundläggande respekt mellan politiken och parterna. Om vi börjar ta in lönebildningsfrågor i riksdagen och ska sitta och bestämma hur mycket sjuksköterskan, polisen och den försvarsanställda ska ha får vi en situation som vi aldrig någonsin kommer att reda ut. Då kommer nämligen självklart kompensationskrav att komma. Om ni avsätter de här pengarna till polisen, varför avsätter ni då inte lika mycket eller mer pengar till de försvarsanställda eller till de civilanställda i polisen? Precis det här har lett till enorma problem i många länder där man av politiska skäl börjat peka ut att den eller den gruppen ska särbehandlas. Det funkar inte så.

Det är samma sak när det gäller betald utbildning. Vi har bristsituationer i många sektorer i Sverige. Vi har brist på sjuksköterskor, lärare, läkare och socialsekreterare. Vi har även brist på industriarbetare, och det är de som drar in alla våra exportinkomster. Varför ska inte industriarbetarna också ha gratis utbildning i så fall? Det skulle man kunna börja säga.

Vi måste se till att hålla ihop samhället, tycker jag. Det innebär bland annat att vi ser till att de fackliga organisationerna, parterna, har sin uppgift, och att vi i politiken har vår uppgift. Vill man ägna sig åt lönefrågor får man engagera sig fackligt. Då är det inte i första hand politiskt man ska engagera sig.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2021/22:326 om dödsolyckor i arbetslivet

Anf. 29 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Ciczie Weidby har frågat mig vilka åtgärder, utöver de redan vidtagna, jag avser att vidta för att motverka dödsolyckor i arbetslivet, vilka åtgärder jag avser att vidta för att skärpa straffen för arbetsmiljöbrott, vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka rättsväsendets arbete med arbetsmiljöbrott samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att fasa ut allt farligt och riskfyllt ensamarbete i syfte att förebygga dödsolyckor i arbetslivet.

Ingen ska behöva dö till följd av sitt arbete. Varje dödsolycka är en tragedi för de inblandade och oacceptabel i ett modernt arbetsliv. Sedan regeringen tillträdde förra mandatperioden har det därför varit en viktig

Prot. 2021/22:73
25 februari

Svar på
interpellationer

prioritering att höja ambitionsnivån för arbetsmiljöpolitiken, och regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att motverka dödsolyckor i arbetslivet.

Arbetsmiljöverket har under de senaste åren fått utökade resurser för att anställa fler arbetsmiljöinspektörer och öka antalet inspektioner. Under 2022 får Arbetsmiljöverket ytterligare tillskott på 85 miljoner kronor för att stärka sitt tillsynsarbete och genomföra fler arbetsmiljöinspektioner. En förstärkning av Arbetsmiljöverkets inspektionsverksamhet bidrar till att förebygga dödsolyckor i arbetslivet.

Skyddsombuden har en viktig roll i att skapa säkra och trygga arbetsplatser. Samverkan med skyddsombud är viktigt för att minska risken för allvarliga olyckor. Under våren 2020 lämnade regeringen ett lagförslag om att utöka de regionala skyddsombudens tillträdesrätt till att omfatta alla arbetsplatser med kollektivavtal. En majoritet av partierna i riksdagen valde dock att rösta emot förslaget.

Regeringen har sedan tillsatt en utredning för att utvärdera de regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet och hur de kan få bättre förutsättningar att utföra sitt uppdrag. Utredningen ska lämna sitt betänkande till regeringen senast den 22 augusti 2022.

De flesta arbetsgivare och företag i Sverige följer de arbetsregler som gäller. Men det finns också de som missköter sig. Det är naturligtvis helt oacceptabelt och kräver resoluta åtgärder, ytterst genom att den som begår arbetsmiljöbrott lagförs. För ett sådant brott kan dels den individ som begått brottet dömas till straff, dels företaget åläggas företagsbot.

Arbetsmiljöbrott är ofta komplexa och svåra att utreda. En viktig förutsättning för att polis och åklagare ska kunna fullgöra sina arbetsuppgifter på ett bra sätt är att respektive myndighet har tillräckliga resurser.

Regeringen genomför en historisk satsning på Polismyndigheten. Den innebär att antalet anställda ska öka med 10 000 mellan ingången av 2016 och utgången av 2024. Enligt Polismyndighetens personalstatistik vid årsskiftet har vi nått mer än halvvägs. I syfte att finansiera satsningen har Polismyndighetens anslag höjts kraftigt. Sedan 2015 har myndighetens anslag ökat med nästan 12,7 miljarder kronor. Till 2024 beräknas anslaget öka med nästan 17,4 miljarder kronor jämfört med 2015, motsvarande en ökning med 82 procent.

För att förstärka Åklagarmyndighetens förmåga att möta det ökade inflödet av grova och svårutredda brott har regeringen också gjort satsningar på den myndigheten. Sedan 2014 har Åklagarmyndighetens anslag ökat med drygt 700 miljoner kronor, från 1,3 miljarder kronor till 2 miljarder kronor.

Ingen ska behöva dö på sitt arbete, men ingen ska heller behöva dö av sitt arbete. Regeringen har därför beslutat att utvidga sin nollvision mot dödsolyckor i den nya arbetsmiljöstrategin för 2021–2025. Det handlar om en nollvision mot arbetsolyckor som leder till död men också mot arbetsrelaterad dödlighet på grund av till exempel längre sjukdom, cancer eller suicid. Inget annat än en nollvision kan gälla för dödsfall till följd av arbete.

Anf. 30 CICZIE WEIDBY (V):

Herr talman! Jag tackar Johan Danielsson för svaret.

Det stämmer att regeringen har höjt ambitionsnivån för arbetsmiljöpolitiken och vidtagit en rad åtgärder för att motverka dödsolyckorna i ar-

betslivet. Arbetsmiljöverket har mer resurser och fler arbetsmiljöinspektörer, i alla fall i jämförelse med hur det såg ut under alliansregeringen 2006–2014.

Men den prioritering som görs är inte tillräcklig. Enligt en granskning som Arbetet har gjort satsar Sverige sett till antalet sysselsatta betydligt mindre på arbetsmiljö än vad våra nordiska grannländer gör. Enligt FN:s arbetsmarknadsorgan ILO bör det finnas en inspektör per 10 000 arbetstagare. Sverige bör alltså med sina 5,1 miljoner sysselsatta ha 510 arbetsmiljöinspektörer, men 2020 hade vi bara 258.

Det är betydligt färre inspektörer än i Danmark, och Danmark har ändå bara 3 miljoner sysselsatta. I Danmark genomförs även fler inspektioner. Samma år som Danmark gjorde 36 000 inspektioner gjorde Sverige bara 27 000.

Regeringens mål om att ha 300 arbetsmiljöinspektörer på plats i slutet av 2020 nåddes inte. Är statsrådet beredd att öka anslaget till Arbetsmiljöverket ytterligare så att fler inspektörer kan anställas och fler inspektioner genomföras? När bedömer statsrådet att Sverige kommer att leva upp till ILO:s riktlinje om en inspektör per 10 000 arbetstagare? Är det ens en ambition?

Vänsterpartiet delar statsrådets uppfattning att skyddsombuden har en otroligt viktig roll för säkra och trygga arbetsplatser. Vi vill i likhet med regeringen utöka de regionala skyddsombudens tillträdesrätt.

Men det finns mer att göra för att stärka just skyddsombuden. För att de ska kunna utföra sitt uppdrag behöver de ges förutsättningar för utbildning, vidareutbildning och fortbildning, och så är det inte i dag. Lagen ger visserligen rätt till ledighet för att genomgå utbildning, men i verkligheten ser det lite annorlunda ut. Många skyddsombud har svårt att hinna med arbetet, genomgå utbildning och genomföra sitt uppdrag. Dessvärre upplever många också att deras rätt till utbildning ifrågasätts av arbetsgivaren.

Problemet har påtalats av bland andra Kommunal och mitt eget fackförbund Handels, som har föreslagit att staten bör ta ett större ansvar för utbildningen.

Vänsterpartiet har två konkreta förslag till regeringen, dels att utbildningens längd bör uppgå till fem dagar och regleras i lag, dels att det bör införas en lagstadgad rätt till vidareutbildning och fortbildning av skyddsombud motsvarande en dag varje år.

Vänsterpartiet har under flera år lagt fram dessa förslag i riksdagen utan att få stöd.

När tror statsrådet att vi kommer att nå upp till ILO:s riktlinjer, och hur ställer sig statsrådet till att lagstadga utbildning för skyddsombud?

Anf. 31 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Precis som riksdagsledamoten säger har regeringen kontinuerligt vidtagit åtgärder sedan 2014 för att säkerställa en bättre arbetsmiljö i syfte att minska dödsolyckor, och detta arbete fortsätter.

Som jag sa i mitt inledningsanförande får Arbetsmiljöverket ytterligare tillskott under detta år på 85 miljoner kronor för att stärka sitt arbete, och regeringens och min intention är att fortsätta stärka Arbetsmiljöverkets möjlighet att genomföra fler och mer effektiva inspektioner. Ingenting talar för att detta kommer att avstanna, utan tvärtom är detta något vi har gjort kontinuerligt och kommer att behöva fortsätta med.

Som jag inledningsvis sa är nollvisionen och arbetet mot dödsolyckor fortsatt prioriterat i den nya arbetsmiljöstrategin, och Arbetsmiljöverket och Myndigheten för arbetsmiljökunskap har också fått i uppdrag att ta fram konkreta åtgärdsplaner för att genomföra strategin inom sina respektive områden, och här tittar man också på nollvisionen. Åtgärdsplanerna ska vara tidsatta och innehålla en plan för uppföljning. Åtgärdsplanerna kommer att redovisas till regeringen den 1 mars.

Låt mig också lyfta en annan viktig dimension. Tätt kopplat till de arbetsmiljöproblem och de arbetsmiljöbrott vi ser är arbetslivskriminalitet, alltså fusk och brottslighet i arbetslivet. Regeringens budskap på hela detta breda område är tydligt: Det ska vara svårt att fuska, enkelt att åka fast och kännbart att bli straffad.

Låt mig kort fokusera på det sista benet, straffen, vilket också är en del av det som föranlett denna interpellationsdebatt. Regeringen har höjt maxbeloppen kraftigt på företagsbot för större företag, från 10 miljoner till 500 miljoner kronor för allvarliga brott. Syftet är att ge dessa företag tydliga incitament att organisera sig på ett sådant sätt att risken för brott i verksamheten minskar. Vi har också systematiskt höjt sanktionsavgifter på andra områden kopplat till arbetsmarknaden.

Som jag sa i mitt inledningsanförande är det viktigt för att incitamentsstrukturen ska fungera att hela kedjan fungerar när det kommer till handläggning av dessa brott.

Därför har Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Arbetsmiljöverket formaliserat sitt arbete med arbetsmiljöbrott i den centrala samverkansgruppen för arbetsmiljöbrott. Man träffas i detta forum fyra gånger per år, och där har man också utvecklat särskilda handläggningstider för arbetsmiljöbrott, som ju är komplexa till sin natur.

Tidigare inleddes förundersökningar efter att Arbetsmiljöverket hade gjort sin granskning, och det kunde ta ett till två år. Nu inleds förundersökningen parallellt med Arbetsmiljöverkets granskning, vilket också gör att vi kan undvika risk för preskription.

Detta stärker också incitamentsstrukturen för företag att organisera sitt arbete på sådant sätt att allvarliga arbetsmiljöbrott och dödsolyckor på arbetet undviks.

Sist men inte minst är det, precis som riksdagsledamoten har varit inne på i sin egen dialog med de fackliga organisationerna, viktigt att vi har en nära och tät dialog med arbetsmarknadens parter om hur vi kan minska dödsolyckorna och hur vi kan stärka skyddsombudens roll.

Jag har sedan jag tillträdde träffat samtliga fackliga organisationer i de branscher som mest berörs av allvarliga arbetsmiljöbrott och dödsolyckor. Denna dialog kommer regeringen att fortsätta med, för det här kommer vi bara kunna lösa tillsammans – och regeringen är definitivt beredd att ta sin del av ansvaret.

Anf. 32 CICZIE WEIDBY (V):

Herr talman! Här fanns många trådar att plocka upp, men arbetslivskriminaliteten ska vi kanske inte ge oss in på nu eftersom det kräver en lång debatt.

Herr talman! Det är bra att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har fått mer resurser. Samtidigt vet vi att arbetsmiljöbrott är en nedpriorite-

rad verksamhet inom polis- och åklagarväsen. Fokus ligger på mer prioriterade brott, vilket i och för sig är rimligt.

Jag tror dock att man måste stärka rättsväsendets arbete med just arbetsmiljöbrott, och för att förbättra möjligheten för polis och åklagare att utreda arbetsmiljöbrott bör man tilldela mer resurser till just det ändamålet. Det bör även anställas fler poliser, utredare och åklagare som arbetar specifikt med arbetsmiljöbrott.

I Sverige tar det i genomsnitt 19 månader att utreda en arbetsplatsolycka med dödlig utgång. I Norge är den genomsnittliga handläggningstiden ungefär hälften så lång, och dessutom är rättsläget betydligt tydligare än i Sverige. Det beror på flera faktorer.

För det första är den norska lagstiftningen mer enhetlig än den svenska. I Norge finns sedan 2005 en egen arbetsmiljöbalk, vilket underlättar utredningsarbetet.

För det andra finns ett strängare personligt ansvar för arbetsgivaren. Arbetsgivaren kan straffas personligen om denne har varit oaktsam enligt sina skyldigheter. Detta gör det enklare att ställa arbetsgivare till svars efter arbetsplatsolyckor med dödlig utgång. Det har bland annat resulterat i flera viktiga principiella domar som klargör rättsläget.

Sammantaget ger norsk lagstiftning och rättspraxis ett bättre arbetsredskap för polis och åklagare när de ska utreda allvarliga arbetsmiljöbrott.

Vänsterpartiet anser att Sverige bör ta intryck av norsk lagstiftning och rättspraxis i syfte att just korta utredningstiderna vid arbetsmiljöbrott och inrätta en arbetsmiljöbalk i syfte att åstadkomma en mer enhetlig lagstiftning. Man borde också införa straffsanktioner när skyddsombud utestängs.

Vi ska veta att många arbetsgivare såklart har goda kunskaper om arbetsmiljö och bedriver ett bra arbetsmiljöarbete. Samtidigt finns det också många arbetsgivare som saknar grundläggande kunskaper om arbetsmiljö och hur man bedriver ett bra arbetsmiljöarbete. Det kan i förlängningen också leda till arbetsplatsolyckor, skador, sjukskrivningar och så vidare.

Det finns skyddsombud inom bland annat Fastighets och Seko som har föreslagit att det bör ställas krav på en arbetsmiljöutbildning för att få starta till exempel ett företag som ska ha anställda. Det är också ett förslag som Vänsterpartiet har lagt fram i riksdagen.

Vad anser statsrådet om att ställa krav på arbetsmiljöutbildning för att få starta företag som ska anställa människor och om en arbetsmiljöbalk?

Anf. 33 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Tack, Ciczie Weidby!

Det är uppenbart att vi är överens om vad målet för arbetsmiljöarbetet ska vara. Vi ska säkerställa en god arbetsmiljö för alla arbetstagare i Sverige, och vi ska undvika dödsolyckor på arbetet.

Jag tror precis som Ciczie Weidby att det finns mycket vi kan lära av varandra i Norden. Det finns saker som våra grannländer kan lära oss om hur vi arbetar i Sverige. På samma sätt finns det lärdomar vi kan dra om hur man arbetar med arbetsmiljöfrågor och annat i våra grannländer. Jag besöker därför just nu våra grannländer. Jag har varit i Finland och Danmark, och jag kommer att besöka min kollega i Norge inom några veckor.

Jag tror inte att man så snabbt ska hasta över frågan om arbetslivskriminalitet och kopplingen till arbetsmiljöfrågor. Där finns det också viktiga

Prot. 2021/22:73
25 februari

Svar på
interpellationer

lärdomar att dra kanske inte minst från Norge av hur man arbetat systematiskt med frågan om arbetslivskriminalitet under många år.

Det är som jag redan konstaterat så att Arbetsmiljöverket successivt sedan 2014 har fått mer resurser för sitt arbete. Men sedan 2018 är man också ansvarig för att samordna det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet.

Det är ett viktigt arbete. De branscher som är särskilt utpekade som riskbranscher kopplat till arbetslivskriminalitet är bygg, restaurang, transport, städ, vård och omsorg, jord- och skogsbruk, skönhetsvård, bilvård och avfallshantering.

Det är många av dessa branscher som också återfinns bland de sektorer som har flest dödsolyckor på arbetet. Frågorna hänger ihop. Inspektionsarbetet är viktigt och har gett resultat. Men det har också visat på omfattningen av de problem som finns på arbetsmarknaden.

Därför fattade regeringen så sent som i går beslut om att växla upp detta arbete genom inrättandet av sju regionala center i arbetet mot arbetslivskriminalitet. De centren kommer att fungera som ett nav i arbetet och leda till både fler och effektivare kontroller.

De kommer att leda till bättre möjligheter att ta kontakt med fack och arbetsgivare lokalt och regionalt och en bättre kontakt med de regionala skyddsombuden. Det kommer också att få effekt på arbetsmiljöarbetet.

Om du har illegal arbetskraft fuskar du säkert med skatten, och du missköter också arbetsmiljöarbetet. På det sättet är det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet också viktigt för arbetsmiljöarbetet.

Jag ska återkomma till skyddsombuden. De har en helt avgörande roll i att skapa säkra och trygga arbetsplatser. Även om vi inte efter alliansregeringens nedmontering av Arbetsmiljöverket, trots våra tillskott av resurser, har inspektörer på den nivå som man har i våra grannländer är antalet dödsolyckor per arbetare på svensk arbetsmarknad inte högre än i våra nordiska grannländer. Anledningen till det är våra fantastiska skyddsombud och det arbete som de gör runt om på arbetsplatser i Sverige.

Nu rinner min talartid ut igen. Jag vet att vi kommer att återkomma till den här frågan från Socialdemokraterna och regeringen. Jag vet att Ciczie Weidby är överens med mig. Att fortsätta att stärka skyddsombuden kommer att bli helt avgörande för att vi ska kunna fortsätta att lyckas i det här arbetet.

Anf. 34 CICZIE WEIDBY (V):

Herr talman! Visst är det irriterande när lampan börjar blinka gult och tiden går ut. Ska vi börja att tala om arbetslivskriminalitet, som jag jättegärna skulle vilja göra och är jätteengagerad i, behöver vi så mycket mer tid.

Jag delar definitivt Johan Danielssons syn på att vi måste ha den myndighetsgemensamma insynen i de olika företagen. Jag delar också uppfattningen om att fuskar man med en sak så fuskar man troligen med andra. Det är heller inte ett sådant samhälle vi vill ha där man utnyttjar människor på det viset.

Vi är givetvis också överens om att det är viktigt att jobba för att ingen vare sig ska dö på sitt jobb eller av sitt jobb. Jag uppskattar verkligen att

det finns ambitioner. Jag önskar bara, herr talman, att statsrådet och regeringen tog i lite mer och verkligen lade handling bakom orden.

En sak som vi inte alls har berört, som också är en fråga som vi säkert får anledning att återkomma till, är ensamarbete. Ensamarbete är en gemensam nämnare för väldigt många dödsolyckor. Finns det ingen som har bevittnat en olycka förstår man att det gör det väldigt svårt att utreda ansvarsfrågan och så vidare, och ingen kan ställas till svars.

Kanske du kan nämna lite kort om frågan om ensamarbete. Annars finns det all anledning att mötas igen i kammaren och diskutera detta.

Anf. 35 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Tack, Ciczie Weidby! Det är uppenbart att vi delar ett djupt engagemang och en vilja att flytta fram positionerna i de här frågorna.

När det kommer till samverkan med parterna har regeringen inrättat ett arbetsmiljöforum. Det ska användas för att diskutera pågående och planerade åtgärder inom ramen för arbetet med arbetsmiljöstrategin tillsammans med arbetsmarknadens parter och ansvariga myndigheter.

Temat i år kommer att bland annat handla om just hot och våld. Det är också en fråga som är tätt sammankopplad till ensamarbete. Det finns många anledningar att återkomma till den frågan.

Sammanfattningsvis är det från regeringens perspektiv naturligtvis så att alla som jobbar förtjänar en säker och trygg arbetsplats. Vi måste var och en ta vår del av ansvaret i arbetsmiljöarbetet för att målmedvetet arbeta förebyggande mot arbetsplatsolyckor och bygga en bra säkerhetskultur.

Vi har också talat om kopplingen mellan en god arbetsmiljö och kampen mot det växande fusket och brottsligheten på svensk arbetsmarknad. Det får vi säkert också anledning att återkomma till. Det är som Ciczie Weidby konstaterar, det hänger ihop. Begår man brott på ett område gör man det säkerligen på andra.

Här tycker vi från regeringens sida att samhällets svar på arbetslivskriminaliteten såväl som på de växande arbetsmiljöproblemen måste vara kompromisslöst. Vi har sedan 2014 successivt tillfört resurser och växlat upp arbetet. Det kommer regeringen att fortsätta med fram till valet och de kommande tio åren.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 24 februari

2021/22:371 Avhopp från lärarutbildningen

av Roger Haddad (L)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:372 Ökad planerbar elproduktion i södra Sverige

av Carl-Oskar Bohlin (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

Prot. 2021/22:73
25 februari

Svar på
interpellationer

2021/22:373 Säkerställande av att barn kommer till tals i frågor om vårdnad, boende och umgänge

av *Martina Johansson* (C)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:374 SGU i Malå

av *Maria Gardfjell* (MP)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:375 Bensin- och dieselskatten

av *Edward Riedl* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:376 Längre lördagsöppet på Systembolaget

av *Pontus Andersson* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 24 februari

2021/22:1142 SJ:s inställda avgångar

av *Patrik Jönsson* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1143 Äldringsrån

av *Pontus Andersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1144 Uppehållstillstånd för nyfödda barn till forskare

av *Rasmus Ling* (MP)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1145 Avsaknaden av möjlighet att tvångstesta personer som ska utvisas

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1146 Stenmårdens framfart i Sverige

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1147 Lagen om särskild utlänningskontroll

av *Adam Marttinen* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1148 Felplacerade elever i särskolan

av *Roger Haddad* (L)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1149 Taiwans deltagande i internationella organisationer och samarbeten

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1150 Svenska statliga bolags samarbeten med kinesiskt säkerhetsföretag

av *Björn Söder* (SD)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:1151 Sänkta skatter på bensin och diesel

av *Edward Riedl* (M)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1152 Sänkta banavgifter för järnvägen

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1153 Krav på svenskkunskaper för medborgarskap

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1154 Språkrav för permanent uppehållstillstånd

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

**2021/22:1155 Långa väntetider för handläggning och kontakt hos
Pensionsmyndigheten**

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

Prot. 2021/22:73

25 februari

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 10.58.

Sammanträdet leddes av talmannen.

Vid protokollet

KRISTINA SVARTZ

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 3 Meddelande om återrapporering från Europeiska rådets möte den 24 februari	1
§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 5 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 6 Ärenden för bordläggning	2
§ 7 Svar på interpellation 2021/22:247 om budgetsatsningar på polisen	2
Anf. 1 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	2
Anf. 2 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	3
Anf. 3 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	4
Anf. 4 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	5
Anf. 5 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	6
Anf. 6 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	7
Anf. 7 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	8
§ 8 Svar på interpellation 2021/22:287 om utländskt tiggeri	8
Anf. 8 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	8
Anf. 9 ADAM MARTTINEN (SD)	10
Anf. 10 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	11
Anf. 11 ADAM MARTTINEN (SD)	11
Anf. 12 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	12
Anf. 13 ADAM MARTTINEN (SD)	13
Anf. 14 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	14
§ 9 Svar på interpellation 2021/22:288 om beroendevården inom kriminalvården	15
Anf. 15 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	15
Anf. 16 JOHAN HULTBERG (M)	16
Anf. 17 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	17
Anf. 18 JOHAN HULTBERG (M)	18
Anf. 19 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	19
Anf. 20 JOHAN HULTBERG (M)	20
Anf. 21 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	21

§ 10 Svar på interpellationerna 2021/22:309, 311 och 312 om en särskild lönesatsning för poliser och betald polisutbildning.....	21
Anf. 22 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	21
Anf. 23 KATJA NYBERG (SD)	22
Anf. 24 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	23
Anf. 25 KATJA NYBERG (SD)	24
Anf. 26 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	25
Anf. 27 KATJA NYBERG (SD)	26
Anf. 28 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	27
§ 11 Svar på interpellation 2021/22:326 om dödsolyckor i arbetslivet	27
Anf. 29 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	27
Anf. 30 CICZIE WEIDBY (V).....	28
Anf. 31 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	29
Anf. 32 CICZIE WEIDBY (V).....	30
Anf. 33 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	31
Anf. 34 CICZIE WEIDBY (V).....	32
Anf. 35 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	33
§ 12 Anmälan om interpellationer.....	33
§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	34
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 10.58.....	35